

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra účetnictví a daní

Využití institutu spolupracující osoby v podnikání

Application of Cooperative Person Institute in Business

Student: Lukáš Nitka
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Yvetta Pšenková, Ph.D.

OSTRAVA 2018

Zadání bakalářské práce

Student: **Lukáš Nitka**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Téma: **Využití institutu spolupracujících osoby v podnikání**
Application of Cooperative Person Institute in Business
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika daně z příjmů fyzických osob
 3. Vymezení sociálního a zdravotního pojištění podnikatele
 4. Aplikace institutu spolupracujících osob v praktických příkladech
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady 2016*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 160 s. ISBN 978-80-7263-999-1.
VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2016*. 13. vyd. Praha: 1. VOX, 2016. 396 s. ISBN 978-80-87480-44-1.
ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k 1. 1. 2016*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 152 s. ISBN 978-80-7263-998-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

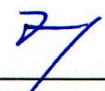
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Yvetta Pšenková, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 11.05.2018

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 11. května 2018

.....

Lukáš Nitka

Obsah

1	Úvod	5
2	Charakteristika daně z příjmů fyzických osob	7
2.1	Příjmy ze samostatné činnosti	7
2.1.1	Způsoby stanovení dílčího základu daně ze samostatné činnosti	8
2.2	Ostatní druhy příjmů	10
2.2.1	Příjmy ze závislé činnosti	10
2.2.2	Příjmy z kapitálového majetku	11
2.2.3	Příjmy z nájmu	11
2.2.4	Ostatní příjmy	12
2.3	Příjmy a výdaje spolupracujících osob	13
2.4	Nezdanitelné části základu daně a položky odčitatelné od základu daně	14
2.4.1	Nezdanitelné části základu daně	15
2.4.2	Položky odčitatelné od základu daně	17
2.5	Sazba daně	17
2.6	Slevy na dani a daňové zvýhodnění	18
2.6.1	Slevy na dani	18
2.6.2	Daňové zvýhodnění	20
2.7	Placení daně a zálohy na daň	22
3	Vymezení sociálního a zdravotního pojištění podnikatele	25
3.1	Sociální pojištění	26
3.1.1	Poplatníci pojistného a jejich povinnosti	26
3.1.2	Hlavní a vedlejší činnost	27
3.1.3	Vyměřovací základy pro pojistné	28
3.1.4	Způsob úhrady pojistného	29
3.1.5	Částky pojistného pro rok 2017	29
3.2	Zdravotní pojištění	29
3.2.1	Plátcí pojistného	30
3.2.2	Vyměřovací základy pro pojistné	31
3.2.3	Způsob úhrady pojistného	32
3.2.4	Částky pojistného pro rok 2017	33

4	Aplikace institutu spolupracujících osob v praktických příkladech	35
4.1	Způsob analýzy institutu spolupracující osoby	35
4.2	Podnikatel vykonává hlavní činnost	37
4.2.1	Spolupracující osoba čerpá rodičovský příspěvek – manželka	38
4.2.2	Spolupracující osoba čerpá rodičovský příspěvek – družka	44
4.2.3	Spolupracující osoba je zaměstnanec	47
4.2.4	Spolupracující osoba je student (nezaopatřené dítě)	53
4.2.5	Spolupracující osoba je podnikatel	57
4.2.6	Vliv daňové ztráty	60
4.3	Další vlastnosti institutu spolupracující osoby	65
4.3.1	Vliv nezdanielných částí základu daně	65
4.3.2	Roky potřebného pojištění	67
4.3.3	Optimalizace solidárního zvýšení daně	67
4.3.4	Výdaje uplatněné procentem z příjmů a daňové zvýhodnění	68
5	Závěr	71
	Seznam použité literatury	75
	Seznam zkratk	79
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

Kapitola 1

Úvod

Výkon samostatné výdělečné činnosti je spjat s mnoha povinnostmi. Jednou z těchto povinností je odvádět daně a pojistné v souladu s platnými předpisy. V těchto právních předpisech je stanoven postup pro stanovení výše jednotlivých odvodů. Také jsou nabídnuty nástroje, které lze využít pro legální snížení těchto povinných plateb. Využití těchto nástrojů je právem, nikoliv povinností podnikatele. Dobré znalosti o aplikaci těchto ustanovení však mohou vést k snížení odvodové zátěže. Jedním z takových nástrojů pro optimalizaci daně a pojistného je institut spolupracující osoby. Specifikum tohoto nástroje spočívá v množství skutečností, které je třeba zvážit při jeho případném využití. Nevhodné využití tohoto institutu nevede k optimalizaci odvodů, naopak může být dosaženo vyšších celkových odvodů.

Cílem této práce je charakterizovat institut spolupracující osoby, analyzovat možnosti jeho využití v jednotlivých situacích a identifikovat příčiny vzniku úspory, popř. vyššího odvodového zatížení způsobeného nevhodným použitím tohoto institutu.

Práce je členěna do pěti kapitol, první a pátá kapitola je vyhrazena pro úvod a závěr této práce. Druhá kapitola charakterizuje daň z příjmů fyzických osob. Jsou charakterizovány zejména ty ustanovení zákona o daních z příjmů, která souvisí s institutem spolupracující osoby a které je třeba zohlednit při rozhodování o aplikaci tohoto institutu. Kromě pravidel pro rozdělení příjmů a výdajů jsou charakterizovány jednotlivé typy příjmů s důrazem na příjmy ze samostatné činnosti, nezdanitelné části základu daně a slevy na dani. Charakterizováno je také solidární zvýšení daně a pravidla pro podání daňového přiznání a správné stanovení záloh na dani.

Ve třetí kapitole jsou vymezena pravidla pro správné stanovení sociálního a zdravotního pojistného podnikatele. Vymezeny jsou pojmy hlavní a vedlejší činnosti pro problematiku sociálního pojištění. Také jsou vymezeny osoby, na které se nevztahuje minimální vyměřovací základ pro zdravotní pojištění. Tyto pojmy mají významný vliv na potenciální uplatnění spolupráce. Dále jsou také stručně charakterizovány povinnosti podnikatelů ve vztahu k sociálnímu a zdravotnímu pojištění. Rovněž jsou představy způsoby platby pojistného.

Čtvrtá kapitola je členěna na tři části. První část práce charakterizuje způsob výpočtu úspory, který je použit pro účely této práce. Stěžejní částí této kapitoly je druhá část, která analyzuje uplatnění institutu spolupracující osoby pro podnikatele, jehož podnikání je klasifikováno jako hlavní činnost. Možnosti uplatnění rozdělení příjmů a výdajů jsou analyzovány z hlediska typu spolupracující osoby a výše daňového základu. Pro účely analýzy uplatnění spolupráce je za spolupracující osobu považována manželka (družka) s nárokem na rodičovský příspěvek, student vysoké školy, osoba v pracovněprávním vztahu či jiný podnikatel. Problematika spolupráce s podnikatelem je rozšířena o vliv daňové ztráty. V poslední části této kapitoly jsou uvedeny další vlastnosti, které jsou spjaty s rozdělením daňového základu.

Z důvodu rozsahu práce nejsou analyzovány možnosti uplatnění spolupráce podnikatele, který vykonává vedlejší činnost a situace, kdy má podnikatel více než jednu spolupracující osobu.

V bakalářské práci jsou použity vědecké metody deskripce, komparace, analýzy a abstrakce. Tato práce je zpracována v souladu s platnými právními předpisy k 1. lednu 2017.

Kapitola 2

Charakteristika daně z příjmů fyzických osob

Tato kapitola charakterizuje daň z příjmů fyzických osob. Problematika této daně je rozsáhlá a není vždy relevantní k tématu práce. Důraz je proto kladen především na ty části zákona o daních příjmů, které mohou ovlivnit rozhodování o případném využití institutu spolupracující osoby. Zdrojem pro zpracování této kapitoly je především zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále „ZDP“).

2.1 Příjmy ze samostatné činnosti

Významným druhem příjmů jsou příjmy ze samostatné činnosti. Příjmy ze samostatné činnosti jsou upraveny § 7 ZDP a zahrnují dle § 7 odst. 1 ZDP:

- příjem ze zemědělské činnosti výroby, lesního a vodního hospodářství,
- příjem ze živnostenského podnikání,
- příjem z jiného podnikání, ke kterému je potřeba podnikatelské oprávnění,
- podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku.

Kromě těchto příjmů jsou dle § 7 odst. 2 ZDP za příjem ze samostatné činnosti považovány příjmy z užití průmyslových nebo autorských práv, příjmy z nájmu majetku, který je zařazen do obchodního majetku a příjmy z výkonu nezávislého povolání.

U komplementáře komanditní společnosti a společníka veřejné obchodní společnosti je součástí dílčího základu daně i daňová ztráta této společnosti, která připadá na komplementáře, resp. společníka. Základem daně naopak není dle § 7 odst. 6 ZDP příjem autora za příspěvek do novin, časopisu rozhlasu nebo televize na území ČR za předpokladu, že úhrn příjmů od jednoho plátce nebyl vyšší než 10 000 Kč. Tento příjem je zdaněn zvláštní sazbou daně.

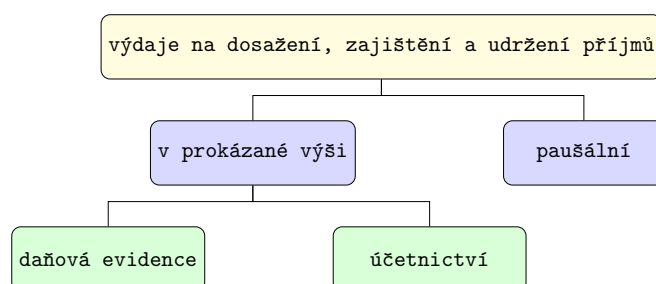
S příjmy ze samostatné činnosti souvisí pojem obchodní majetek. Obchodní majetek je upraven § 4 odst. 4 ZDP a pro účely tohoto zákona je definován jako majetek, o kterém

bylo nebo je účtováno nebo je uveden v daňové evidenci. Za den vyřazení obchodního majetku se považuje den, kdy o něm bylo naposledy účtováno nebo den, kdy byl naposledy uveden v daňové evidenci. Zařazení do obchodního majetku má vliv na případné zdanění příjmů z prodeje, popř. prodlužuje časový test při případném prodeji majetku, který již byl vyřazen z obchodního majetku.

Příjmy ze samostatné činnosti podléhají pojistnému na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti (podrobněji kapitola 3). Základem daně jsou příjmy snížené o výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Pro zjištění daňového základu se použijí společná ustanovení zákona, konkrétně § 23 až 33 ZDP. Tyto ustanovení jsou účinná i pro právnické osoby, zahrnují mj. přehled výdajů, které nelze uznat jako daňově uznatelné výdaje a problematiku daňového odpisování.

2.1.1 Způsoby stanovení dílčího základu daně ze samostatné činnosti

Poplatník, který má příjmy ze samostatné činnosti má několik možností, jak prokazovat výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Schéma způsobu stanovení těchto výdajů je zobrazeno na Obrázku 2.1.

Obrázek 2.1 Schéma způsobu uplatnění výdajů.

Zdroj: Vančurová (2016, s. 185)

Uplatnění výdajů procentem z příjmů je jednodušší variantou. Pokud se poplatník rozhodne uplatnit výdaje procentem, má dle § 7 odst. 8 ZDP povinnost vést evidenci o příjmech ze samostatné činnosti a evidenci pohledávek. Za rok 2017 měl podnikatel dvě možnosti pro stanovení maximální výše výdajů, které lze uplatnit. Poplatník mohl dle přechodných ustanovení:

- uplatnit vyšší limity upravené § 7 odst 7 ZDP, které byly účinné na začátku roku, ovšem neuplatnit případnou slevu na manžela a daňové zvýhodnění, nebo
- uplatnit nižší limity upravené § 7 odst 7 ZDP, které byly sníženy v průběhu roku 2017, ovšem s možností uplatnění slevy na manžela a daňového zvýhodnění.

Při zvolení nižšího limitu poplatník označí kolonku o uplatnění nižšího limitu v příloze č. 1 k daňovému přiznání (vzor č. 24).

Procentní výše výdajů nebyla změněna, tj. lze uplatnit 80 % u příjmů ze zemědělské činnosti nebo ze řemeslné živnosti, 60 % u příjmů ze živnostenského podnikání, 40 % z jiných příjmů ze samostatné činnosti a 30 % z příjmů z nájmu z obchodního majetku.

Snížila se však absolutní částka, kterou lze uplatnit. U všech typů činnosti se tato částka snížila o polovinu. Absolutní výše se tedy změnila takto:

- u řemeslné činnosti a zemědělské činnosti z částky 1 600 000 Kč na 800 000 Kč,
- u živnostenského podnikání z částky 1 200 000 Kč na 600 000 Kč,
- u jiných příjmů ze samostatné činnosti z 800 000 Kč na 400 000 Kč,
- u nájmu obchodního majetku z 600 000 Kč na 300 000 Kč.

Lze tedy předpokládat, že poplatníci, kteří měli v roce příjem ze samostatné činnosti do 1 000 000 Kč a nemohli si uplatnit slevu na manžela pouze z důvodu uplatnění výdajů procentem z příjmů, si zvolí pro rok 2017 nižší limit výdajů. Obdobný postup by mohl být použit i pro získání nároku na daňové zvýhodnění. Pro ostatní poplatníky nemusí být tato změna příznivá, protože omezuje velmi silný nástroj pro optimalizaci daně i pojistného. Pokud tito poplatníci nemají nárok na slevu na manžela a nárok na daňové zvýhodnění (nebo by si daňové zvýhodnění uplatňoval druhý z rodičů), je pro ně snížení limitu nevýhodné.

Poplatník se rovněž může stát účetní jednotkou ve smyslu zákona o účetnictví. V takovém případě vede účetnictví podle tohoto zákona a podle dalších právních předpisů upravujících účetnictví. Pro úplnost lze dodat, že mohou nastat situace, kdy je fyzická osoba povinně účetní jednotkou.

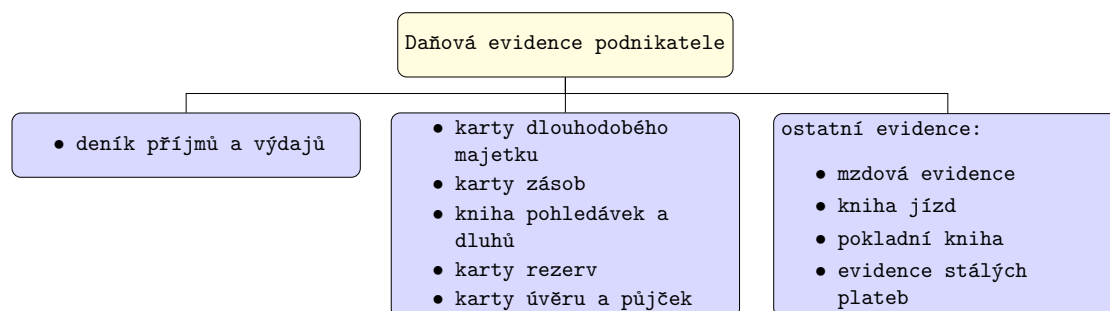
Pro poplatníky, kteří nemají potřebné znalosti o účetnictví může být jeho vedení náročné. Zajištění jeho vedení odbornou osobou je spojeno s výdaji na zajištění tohoto vedení. Proto mají fyzické osoby další možnosti uplatnění výdajů (Vančurová, 2016).

Pro fyzické osoby, které nejsou účetní jednotkou dle zákona o účetnictví je určena **daňová evidence** dle § 7b ZDP. Daňová evidence si dle Dušek (2017, s. 9) „klade za cíl poskytnout údaje potřebné ke zjištění základu daně z příjmů.“

Obsahem daňové evidence jsou údaje o příjmech a výdajích a majetku a dlužích. Forma daňové evidence se odvíjí od složek obchodního majetku podnikatele (Dušek, 2017). Možná struktura daňové evidence je uvedena na Obrázku 2.2

Prezentované schéma není závaznou podobou daňové evidence, vedené knihy se mohou lišit v závislosti na obsahu podnikání fyzické osoby. Kromě již zmíněné evidence může vést podnikatel např. evidenci DPH (pokud je plátcem DPH).

Poplatník má také možnost využít institutu **daně stanovené paušální částkou** dle § 7a ZDP. Podmínkou pro stanovení daně je nepřekročení příjmů ve výši 5 mil. Kč za tři předcházející období. Zároveň poplatník nesmí mít jiné příjmy než příjmy podle § 6 nebo podle § 7 odst. 1 písm. a)-c). ZDP. Výše daně paušální daně se odvíjí od předpokládané výše příjmů a výdajů. Daň stanovená paušální částkou musí činit dle § 7a odst. 4 ZDP nejméně 600 Kč za zdaňovací období.

Obrázek 2.2 Struktura daňové evidence podnikatele.

Zdroj: Dušek (2017, s. 16)

2.2 Ostatní druhy příjmů

Poplatník může mít souběžně více druhů příjmů. Těmto druhům příjmů jsou věnovány další čtyři paragrafy zákona. Kromě příjmů ze samostatné činnosti mohou být předmětem daně:

- **příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků** podle § 6 ZDP,
- **příjmy z kapitálového majetku** podle § 8 ZDP,
- **příjmy z nájmu** podle § 9 ZDP,
- **ostatní příjmy** podle § 10 ZDP.

Ačkoliv není možné rozdělovat na spolupracující osobu tyto druhy příjmů, je třeba zahrnout tyto příjmy do rozhodování o využití institutu spolupracující osoby. Z tohoto důvodu jsou tyto druhy příjmů charakterizovány v této části práce.

2.2.1 Příjmy ze závislé činnosti

Velkého množství poplatníků se týká dílčí základ daně ze závislé činnosti. V rámci tohoto základu daně jsou zdaňovány mzdy a platy. Odpovědnost za včasné a řádné plnění povinnosti vyplývajícího z tohoto dílčího základu daně je na zaměstnavateli (Vančurová, 2016).

Za příjem ze závislé činnosti jsou považovány dle § 6 odst. 1 ZDP příjmy z pracovněprávního, služebního nebo členského poměru, v nichž poplatník vykonává práci pro plátce příjmu a dbá jeho příkazů.

Jak uvádí Vančurová (2016, s. 167) „*podstatným rysem závislé činnosti je fakt, že je vykonávána podle pokynů toho, kdo příjem vyplácí, např. jeho jménem v jím stanovených hodinách, za použití jeho strojů a pracovních pomůcek, na jím stanoveném místě apod.*“

Za příjmy ze závislé činnosti se považují také funkční požitky. Funkčními požitky se rozumí odměny za výkon funkcí. V rámci tohoto základu daně jsou také zdaněny příjmy za práci společníka společnosti s ručením omezeným, člena družstva, komanditisty komanditní

společnosti, odměny člena orgánu právnické osoby nebo příjmy likvidátora (Vančurová, 2016).

Specifické postavení mají dle § 6 odst. 4 ZDP příjmy plynoucí z dohody o provedení práce, které za kalendářní měsíc nepřesáhnou částku 10 000 Kč. Pokud poplatník neučiní prohlášení k dani, jsou tyto příjmy zdaněny zvláštní sazbou daně (srážkovou daní).

V ZDP jsou upraveny i příjmy, které nejsou příjmem ze závislé činnosti (§ 6 odst. 7 ZDP) a které jsou osvobozeny (§ 6 odst. 9 ZDP). Předmětem daně nejsou např. cestovní náhrady do limitu stanoveného zákoníkem práce, hodnota ochranných pracovních pomůcek nebo částky přijaty zálohově, kterými má disponovat zaměstnanec jménem zaměstnavatele. Osvobozené jsou např. bezúplatná plnění poskytnuta z fondu tvořeného ze zisku na zákonem stanovené účely nebo hodnota stravování poskytovaného zaměstnavatelem na pracovišti.

Základ daně je dle § 6 odst. 11 ZDP roven příjmům ze závislé činnosti, které jsou zvýšené o povinné platby zaměstnavatele za zaměstnance na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti dle zvláštních právních předpisů (podrobněji kapitola 3).

2.2.2 Příjmy z kapitálového majetku

Příjmy z kapitálového majetku se rozumí příjmy z držby finančního majetku. Většina těchto příjmů tvoří samostatný základ daně, jsou zdaněny srážkovou daní. Důvodem tohoto oddělení od daňového základu je skutečnost, že se často jedná o nízké příjmy (Vančurová, 2016).

Mezi příjmy, které se dle § 8 odst. 3 ZDP zdaňují srážkovou daní, patří mj. úroky z vkladů na účtech, které nejsou určeny k podnikání, podíly na zisku obchodní korporace, úrokové výnosy z dluhopisů, úroky z jednorázových vkladů a další.

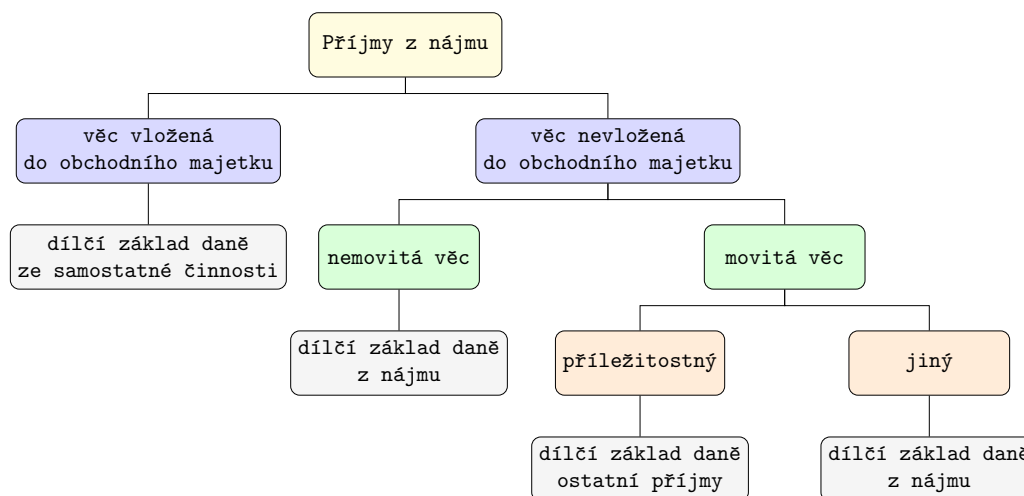
Do dílčího základu daně z kapitálového majetku poplatník zahrne úroky z účtu, který slouží k podnikání, úrokové výnosy ze směnek a přijaté úroky z poskytnutých úvěrů. Zákon neumožňuje tyto příjmy snížit o jakékoliv výdaje.

2.2.3 Příjmy z nájmu

Za příjmy z nájmu jsou považovány dle § 9 ZDP příjmy z nájmu nemovitých věcí nebo bytů a příjmy z nájmu movitých věcí, kromě příležitostného nájmu. Tento příležitostný pronájem je zahrnut do ostatních příjmů dle § 10 ZDP.

U příjmů z pronajatého majetku je třeba rozlišovat, zda je daný majetek zařazen v obchodním majetku a zda se jedná o movitý nebo nemovitý majetek. V závislosti na této klasifikaci jsou příjmy přiřazeny pod správný dílčí základ daně. Schéma zdanění jednotlivých příjmů z nájmu je zobrazeno na Obrázku 2.3.

Základem daně u příjmů z nájmu jsou dle § 9 odst. 3 ZDP příjmy snížené o výdaje na dosažení, zajištění a udržení. Výdaje lze uplatnit ve skutečné výši, nebo procentem z příjmů, a to ve výši 30 %, nejvýše lze uplatnit 600 000 Kč.

Obrázek 2.3 Schéma zdanění příjmů z nájmu.

Zdroj: Vančurová (2013), vlastní úprava

Poplatníci, kteří mají příjmy z nájmu a uplatňují skutečné výdaje, mají povinnost vést evidenci příjmů a výdajů, evidenci hmotného majetku, evidenci rezerv (pokud jsou vytvořeny), mzdové listy, pokud vyplácejí mzdy a evidenci pohledávek a dluhů. Tito poplatníci rovněž mohou vést účetnictví, ačkoliv nejsou povinni účetnictví vést.

2.2.4 Ostatní příjmy

Do tohoto dílního základu daně patří ty příjmy, které nebyly zařazeny pod jiný dílní základ daně nebo netvořily samostatný základ daně (Vančurová, 2016).

Tyto příjmy lze dle § 10 odst. 4 ZDP snížit o prokazatelné výdaje na jejich dosažení. Takto je třeba postupovat u každého druhu příjmů samostatně. V případě, že jsou u jednotlivého druhu příjmů výdaje na dosažení vyšší než příjmy, k rozdílu se nepřihlíží, nevzniká žádná daňová ztráta.

ZDP přesně nespecifikuje pojem druh příjmů. Tento pojem je však specifikován v Pokynu GFŘ D-22 k jednotnému uplatňování některých ustanovení ZDP. Za jednotlivý druh příjmů se považuje:

- příjem z prodeje nemovité věci,
- příjem z prodeje movité věci,
- příjem z prodeje cenných papírů,
- příjem z příležitostných činností,
- příjem z příležitostného nájmu movité věci,
- a další typy příjmů.

Pokud příjmy z příležitostných činností nebo příležitostného nájmu a zemědělské výroby v úhrnu nepřekročí částku 30 000 Kč, jsou tyto příjmy osvobozeny od daně. Pokud by tyto

příjmy podléhaly zdanění, došlo by k zvýšení administrativních nákladů na výběr daně (Vančurová, 2016).

U tohoto základu daně nelze uplatnit výdaje procentem z příjmů. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla jsou příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství. U těchto příjmů lze uplatnit výdaje procentem z příjmů. Může tak dojít ke specifické situaci, kdy v rámci jednoho dílčího základu daně jsou uplatněny výdaje ve skutečné výši i procentem z příjmů (Vančurová, 2016).

Zdanění ostatních příjmů je úzce spjato s § 4 ZDP, kterým je upraveno osvobození od daně. Za splnění podmínek stanovených zákonem (např. splnění časového testu u prodeje movité nebo nemovité věci) jsou příjmy z prodeje osvobozené. V souvislosti § 4 a § 10 ZDP je třeba posuzovat také např. osvobození/zdanění důchodů nebo bezúplatných příjmů.

2.3 Příjmy a výdaje spolupracujících osob

Problematika rozdělování příjmů a výdajů je upravena § 13 ZDP. Rozdělovat lze příjmy ze samostatné činnosti a výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení ze samostatné činnosti. Není možné rozdělovat všechny typy příjmů, které jsou zařazeny pod § 7 ZDP. Na spolupracující osobu takto nelze rozdělit podíly společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti.

Osoby, na které lze rozdělit příjmy a výdaje, jsou stanoveny § 13 odst. 1 ZDP. Za spolupracující osobu se považuje spolupracující manžel, spolupracující osoba žijící ve společné žijící domácnosti a člen rodiny, který se účastní provozu rodinného závodu.

Problematika rodinného závodu je upravena § 700-707 zákona č. 89/2012 Sb, občanský zákoník (dále „NOZ“). Rodinným závodem je podle § 700 tohoto zákona „*závod, ve kterém společně pracují manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně nebo osoby s manžely sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob.*“ Ustanovení o rodinném závodu se však nepoužijí tehdy, pokud jsou práva a povinnosti osob zúčastněných na provozu rodinného závodu upravena společenskou smlouvou či smlouvou podobného typu.

Členové rodinného závodu se dle § 701 NOZ podílejí na zisku z tohoto rodinného závodu v míře odpovídající množství a druhu práce. Podle § 702 NOZ mají členové právo podílet se na rozhodování o zásadních změnách rodinného závodu.

Rozdělení příjmů a výdajů by však nemělo být pouze nástrojem daňové optimalizace. Spolupráce by měla reálně probíhat. Není však předmětem zkoumání, jestli míra spolupráce odpovídá skutečnosti (Vančurová, 2013).

V zákoně jsou rovněž stanoveny maximální procenta i částky, které lze rozdělit na spolupracující osobu. Jiné pravidla jsou stanoveny pro situaci, kdy je spolupracující osobou pouze manžel (§ 13 odst. 3 ZDP) a pro ostatní situace (§ 13 odst. 2 ZDP). Pro obě možnosti však platí, že podíl na příjmech a výdajích musí být stejný.

Při spolupráci pouze s manželem lze maximálně rozdělit 50 % příjmů a výdajů. Rozdíl, o který příjmy převyšují výdaje, může být maximálně 540 000 Kč při spolupráci po celý rok, popř. 45 000 Kč za každý započatý měsíc spolupráce.

Pro ostatní případy jsou maximální limity nižší než u spolupráce s manželem. Úhrn rozdělených příjmů a výdajů nesmí přesáhnout 30 % a částka, o kterou příjmy převyšují výdaje, nesmí překročit 180 000 Kč. Při spolupráci, která probíhá pouze po část roku, lze maximálně rozdělit 15 000 Kč za každý započatý měsíc spolupráce.

Rovněž je stanoveno, na které osoby nelze rozdělovat příjmy a výdaje. Těmito osobami jsou dle § 13 odst. 4 ZDP:

- dítě, které nedokončilo povinnou školní docházku,
- dítě, na které je uplatněno daňové zvýhodnění,
- manžel, na kterého je uplatněna sleva na manžela, a
- poplatník, který zemřel.

Problematika rozdělení příjmů a výdajů je také zmíněna v Pokynu GFŘ D-22. Tento metodický pokyn umožňuje rozdělovat příjmy a výdaje na osobu, která má kromě těchto příjmů i další typy příjmů. Zároveň nemusí být použito shodné uplatnění výdajů u příjmů ze samostatné činnosti. Rozdělující osoba např. může vést daňovou evidenci, spolupracující osoba uplatňovat výdaje procentem z příjmů, a přesto mohou být rozděleny příjmy a výdaje.

Spolupracující osoba má dle § 39 ZDP povinnost registrace u správce daně k dani z příjmů fyzických osob, a to do 15 dnů od zahájení činnosti, která je zdrojem příjmů. Spolupracující osoba nemá povinnost mít živnostenské oprávnění k výkonu spolupráce.

Výši rozdělených příjmů a výdajů je třeba uplatnit v daňovém přiznání pro každý rok spolupráce. Rozdělené příjmy a výdaje musí uvést rozdělující i spolupracující osoba. Tyto údaje se uvádí do přílohy č. 1 k daňovému přiznání. Řádek 107 a 108 jsou vyhrazeny pro osobu, která rozděluje daňový základ. Do těchto řádků uvádí výši příjmů, resp. výdajů, které jsou rozděleny. Rozdělující osoba rovněž vyplňuje tabulku G. V této tabulce je uvedeno jméno, příjmení, daňové identifikační číslo či rodné číslo a podíl, který připadá na spolupracující osobu.

Pro spolupracující osobu jsou vyhrazeny řádky 109 a 110. Do těchto řádků spolupracující osoba uvede výši příjmů, resp. výdajů, které na ni byly rozděleny. Spolupracující osoba rovněž vyplní tabulku H, do které vyplní identifikační údaje rozdělující osoby.

2.4 Nezdánitelné části základu daně a položky odčitatelné od základu daně

Při rozhodování o uplatnění institutu spolupracující osoby je třeba zhodnotit i případné **nezdánitelné části základu daně a položky odčitatelné od základu daně**. Nezdánitelné části základu daně jsou upraveny v § 15 ZDP, což znamená, že je mohou uplatnit pouze

fyzické osoby. Položky odčitatelné od základu daně jsou stanoveny v § 34-34h ZDP. Tyto položky si mohou uplatnit fyzické i právnické osoby.

Významným rozdílem mezi nezdanitelnou částí základu daně a odčitatelnými položkami je skutečnost, že odčitatelné položky lze převést do dalších zdaňovacích období. Na rozdíl od slev na dani (podrobněji kapitola 2.6.1) se tyto nestandardní odpočty odečítají od základu daně, nikoliv od vypočtené daně (Vančurová, 2013).

2.4.1 Nezdanitelné části základu daně

Poplatník si může odečíst hodnotu poskytnutého **bezúplatného plnění (daru)**. Nelze však odečíst jakýkoliv dar. Je třeba splnit podmínky stanovené § 15 odst. 1 ZDP. První podmínkou je účel daru. V zákoně jsou přesně vymezeny účely, které jsou zvýhodněny. Dle Vančurová (2013, str. 304) jsou zvýhodněny dary poskytnuté na tyto účely:

- „věda a osvěta,
- veřejné služby,
- ochrana životního prostředí,
- rozvoj člověka,
- sociální pomoc,
- registrované církve a náboženské společnosti a
- politické strany a hnutí.“

Další podmínkou je úhrnná hodnota darů. Minimální úhrnná hodnota musí činit alespoň 1 000 Kč nebo 2 % základu daně. Stanovena je i horní hranice, maximálně lze odečíst 15 % základu daně. Pokud je dar poskytnut ze společného jmění manželů, může si odpočet uplatnit jeden z manželů nebo oba poměrnou částí.

Prostřednictvím zákona č. 254/2017 Sb., kterým se mění zákon o daních z příjmů, bylo změněno ustanovení zákona upravující darování krve. Částka 2 000 Kč za jeden odběr krve byla zvýšena na 3 000 Kč. Z důvodové zprávy k tomuto zákonu vyplývá, že limit 2 000 Kč byl stanoven v roce 1996 a od té doby se nezměnil. Jeho zvýšení tak má působit motivačně pro poplatníky. Rovněž byl přijat návrh na zvýhodnění dárců krvetvorných buněk. Dárci si mohou uplatnit částku 20 000 Kč. Zvýšenou částku za odběr krve a za darování krvetvorných buněk je možno uplatnit již za rok 2017.

Hodnota odběru orgánu od žijícího dárce nebyla změněna. Darování orgánu je tak také oceněno částkou 20 000 Kč. Darování krve a krvetvorných buněk musí být bez finanční náhrady. Jedinou výjimkou mohou být prokázané cestovní náhrady.

Dalším odpočtem je odpočet **zaplacených úroků z úvěrů na financování bytových potřeb**. Lze odečíst zaplacené úroky z hypotečního úvěru nebo z úvěru ze stavebního spoření včetně úvěrů, které s těmito úvěry souvisejí.

Zákon přesně vymezuje pojem bytová potřeba. Bytovou potřebou se rozumí mj. výstavba bytového domu, rodinného domu nebo jednotky, koupě rodinného, bytového domu nebo jednotky včetně rozestavěné stavby, koupě pozemku za předpokladu, že bude výstavba bytové

potřeby zahájena do čtyř let od uzavření smlouvy nebo koupě pozemků. Bytovou potřebou může být také údržba a změna stavu, popř. splacení úvěru, který byl použit na získání bytové potřeby. Bytovou potřebou naopak není pořízení rekreačního objektu.

Tento odpočet má specifické pravidla. Nesleduje se pouze za jednoho poplatníka, ale za společnou domácnost. Maximálně lze odečíst částku 300 000 Kč. Pokud nejsou úroky placeny po celý rok, maximální limit se poměrně snižuje. Pokud je účastníkem smlouvy více zletilých osob, odpočet může uplatnit jedna z těchto osob, nebo každá z těchto osob rovným dílem.

Zvýhodněné jsou rovněž penzijní produkty. U těchto produktů si může poplatník odečíst maximálně 24 000 Kč. Celkem jsou zvýhodněny tři typy penzijních produktů. V § 15 odst. 5 ZDP je upraveno **penzijní pojištění se státním příspěvkem**. V rámci stejného odstavce je rovněž zvýhodněno **doplňkové penzijní spoření**. Částka, kterou si může poplatník odečíst v případě těchto produktů, je rovna dle § 15 odst. 5. písm a) a c) ZDP „úhrnu části měsíčních příspěvků, které v jednotlivých měsících přesáhly výši, od které náleží maximální státní příspěvek“. Maximální příspěvek ve výši 230 Kč náleží dle zákona č. 427/2011 Sb. při měsíčním příspěvku účastníka 1 000 a více Kč.

Příspěvky na zaplacené **penzijní pojištění** jsou rovněž zvýhodněny. Penzijní pojištění je soukromým produktem, nenaleží zde státní příspěvek, a proto jsou tyto příspěvky zvýhodněny od první zaplacené koruny (Vančurová, 2013).

Pro uplatnění těchto příspěvků jako nezdanitelné části základu daně je třeba splnit dvě podmínky. Výplata z tohoto pojištění musí proběhnout až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v roce, kdy poplatník dosáhne věku 60 let.

Od základu daně lze podle § 15 odst. 6. ZDP odečíst zaplacené pojistné na **soukromé životní pojištění**. Maximálně lze takto odečíst 24 000 Kč za zdaňovací období, a to i za předpokladu, že má poplatník uzavřených více smluv. Nárok na odpočet je také vázán na další podmínky. První z podmínek je doba od uzavření smlouvy v okamžiku, kdy bude plnění z této smlouvy vyplaceno. K výplatě plnění může dojít nejdříve po 60 měsících od uzavření smlouvy. Druhou z podmínek je věk poplatníka. Výplata pojistného plnění může proběhnout nejdříve v roce, v jehož průběhu poplatník dosáhne 60 let. Pokud je v pojistné smlouvě sjednána částka pro případ dožití, je důležitá i výše této částky. V případě, že je pojistná smlouva sjednaná na 5 až 15 let, musí pojistná částka činit alespoň 40 000 Kč. Pokud je pojistná smlouva sjednaná na více než 15 let, musí pojistná částka činit alespoň 70 000 Kč.

Pokud dojde k porušení těchto podmínek, stávají se částky, které byly uplatněny jako nezdanitelná část základu daně v předcházejících deseti letech, příjmem podle § 10 ZDP. Pro úplnost je třeba dodat, že podobné omezení platí i pro penzijní pojištění se státním příspěvkem, doplňkové penzijní spoření i penzijní pojištění.

Zaplacené členské příspěvky odborové organizaci lze odečíst do výše 1,5 % příjmů dle § 6 ZDP. Maximálně lze odečíst 3 000 Kč. Odečíst lze rovněž **úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání**. I zde je stanoven maximální limit, konkrétně ve výši 10 000 Kč, popř. 13 000 Kč a 15 000 Kč, v případě osoby se zdravotním postižením, resp. těžším

zdravotním postižením. Tyto příspěvky však nesmí být hrazeny zaměstnavatelem nebo uplatněny jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

2.4.2 Položky odčitatelné od základu daně

Významnou odčitatelnou položkou je **daňová ztráta**, která je upravena v § 34 odst. 1 ZDP. Daňová ztráta představuje výdaje, které poplatník nemohl využít pro snížení základu daně v období, kdy byly tyto výdaje vynaloženy (Vančurová, 2016).

U fyzické osoby lze odečíst ztrátu podle § 5 odst. 3 ZDP nejpozději do pěti zdaňovacích období od období, kdy byla tato ztráta vyměřena.

Podle § 5 ZDP je daňová ztráta rozdílem, o který výdaje převyšují příjmy v § 7 a § 9 ZDP. Primárně se tato ztráta nebo její část uplatňuje v roce, ve kterém vznikla. Platí, že o tuto ztrátu lze snížit souhrn dílčích základů podle § 7 až 10 ZDP. Nelze o tuto ztrátu snížit dílčí základ daně podle § 6 ZDP. Pokud tuto ztrátu nebo její část nelze takto uplatnit, lze ji odečíst právě v souladu s § 34 ZDP.

Zvýhodněny jsou **projekty výzkumu a vývoje**. Jak uvádí Vančurová (2013, s. 311) jedná se o náklady „na realizaci zejména experimentálních, teoretických, projekčních a konstrukčních prací, návrhů technologií, výroby funkčního vzorku nebo prototypu produktu. Podmínkou je, že tyto musí být současně náklady (výdaji) uznatelnými.“

Na tyto náklady nesmí být poskytnuta podpora z veřejných zdrojů. Z důvodu obtížné klasifikace nákladů je možné požádat o závazné posouzení správce daně (Vančurová, 2013).

Od daňového základu lze odečíst také **podporu obecného vzdělávání**. Tato položka je složena ze dvou složek. První složkou je **odpočet na podporu pořízení majetku na odborné vzdělání**. Tato část je upravena v § 34g ZDP. Výše tohoto odpočtu je závislá na procentu využití pro odborné vzdělávání. V závislosti na tomto procentu lze odečíst 50 % (při využití v rozsahu 30 až 50 % po dobu tří zdaňovacích období) nebo 110 % (při využití majetku nad 50 % po dobu tří zdaňovacích období). Tento majetek musí být zařazen v prvních třech odpisových skupinách, popř. se musí jednat o software. Zároveň platí, že majetek nesmí být financován z veřejných zdrojů. Je stanoven i maximální možný odpočet. Výše odpočtu je stanovena jako součin částky 5 000 Kč a počtu hodin vzdělávací činnosti.

Druhou složkou odpočtu je dle § 34h ZDP **odpočet na podporu výdajů**. Tento odpočet je součinem částky 200 Kč a počtu hodin v rámci praktického vyučování, odborné praxe nebo vzdělávací činnosti. Pro stanovení těchto hodin musí poplatník vést evidenci o průběhu vzdělávací činnosti.

Odpočet na podporu obecného vzdělávání a odpočet na podporu výzkumu a vývoje lze odečíst nejpozději ve třetím zdaňovacím období po období, ve kterém vznikly.

2.5 Sazba daně

Daň se vypočítá ze základu daně, který je snížen o nezdánitelnou část základu daně a odpočitatelné položky. Tento daňový základ se zaokrouhluje na stovky dolů. Sazba daně z příjmů pro fyzické osoby je dle § 16 ZDP 15 %.

Do ZDP bylo implementováno zákonem č. 500/2012 Sb., o změně daňových, pojistných a dalších zákonů v souvislosti se snižováním schodků veřejných rozpočtů, ustanovení § 16a o solidárním zvýšení daně. O toto solidární zvýšení se zvyšuje vypočtená daň. Dle důvodové zprávy k této novelě mělo být toto ustanovení účinné pouze v období od roku 2013 do roku 2015. Tento předpoklad však nebyl naplněn.

Solidární zvýšení daně se počítá pouze z výše základu daně. Základ pro výpočet solidárního zvýšení se určí jako kladný rozdíl součtu příjmů podle § 6 a § 7 ZDP a 48násobku průměrné mzdy pro účely pojistného. Do základu pro výpočet solidární daně se nezahrnuje pojistné placené zaměstnavatelem. Solidární zvýšení daně má sazbu 7 % (Vančurová, 2016).

Pro úplnost je třeba zmínit ještě zvláštní sazbu daně dle § 36 ZDP. Takto je rozlišeno několik sazeb daně. Jednou z nich je sazba 15 %, kterou jsou zdaněny příjmy z dohody o provedení práce, popř. podíly na zisku kapitálových společností. Základy daně, na které je aplikovaná zvláštní sazba daně, se zaokrouhlují dle § 36 odst. 3 ZDP na koruny dolů. Obdobně se zaokrouhluje vypočtená daň.

2.6 Slevy na dani a daňové zvýhodnění

Po vypočtení daně z příjmů si může poplatník odečíst slevy na dani. Slevy na dani mají plnit sociální funkci a jejich cílem je zohlednění sociálního postavení poplatníka, popř. celé domácnosti (Vančurová, 2016).

Jednotlivé slevy a podmínky pro jejich uplatnění jsou upraveny v § 35 až § 35d ZDP. Mimo jiné jsou zde upraveny slevy pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob a daňové zvýhodnění. Tyto slevy jsou charakterizovány v další části této práce.

2.6.1 Slevy na dani

Výše zmíněné slevy pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou definovány § 35ba ZDP. Vypočtenou daň lze snížit o osm různých slev. První z těchto slev je **základní sleva na poplatníka**. Tato sleva je stanovena ve výši 24 840 Kč. Základní sleva na poplatníka nepodléhá žádnému krácení, nárok v plné výši má každá fyzická osoba, bez ohledu na druh příjmů nebo výši těchto příjmů.

Zvýhodněn může být i manžel prostřednictvím **slevy na manžela**¹. Výše slevy je rovněž 24 840 Kč. Výše slevy se zvyšuje na dvojnásobek v případě, že manželovi je přiznán průkaz ZTP/P. Možnost využití této slevy je vázána na několik podmínek. Manžel musí žít ve společně hospodařící domácnosti a jeho vlastní příjem nesmí přesáhnout za zdaňovací období částku 68 000 Kč. Zákon rovněž definuje, co nepatří do vlastního příjmu manžela. Jako příklad nezahrnovaných příjmů lze uvést dávky statní sociální

¹§ 35ba ZDP používá pouze pojem "manžel", slevu však lze čerpat i na manželku.

podpory.² Do příjmů se rovněž nezahrnují dávky pomoci v hmotné nouzi³, příspěvek na péči, státní příspěvky na doplňkové penzijní spoření, penzijní připojištění, stavební spoření, stipendia poskytovaná studentům a další. Přesné vymezení nezahrnovaných příjmů upravuje § 35ba odst. 1, písm. b). Do vlastního příjmu se naopak zahrnují příjmy osvobozené příjmy. Jako příklad lze uvést dávky z nemocenského nebo důchodového pojištění.

Další dvě slevy zvýhodňují invaliditu poplatníka. Sleva je stanovena ve výši 2 520 Kč v případě invalidity prvního nebo druhého stupně a ve výši 5 040 Kč v případě invalidity třetího stupně. V ZDP jsou uvedeny pod názvy **základní sleva na invaliditu** a **rozšířená sleva na invaliditu**. Pro získání nároku na tyto slevy musí být poplatníkovi přiznán invalidní důchod. Zanikne-li poplatníkovi nárok na invalidní důchod z důvodů souběhu invalidního a starobního důchodu, nárok na tuto slevu nezaniká. Pátou slevou je **sleva na držitele průkazu ZTP/P**, výše této slevy je 16 140 Kč. Čerpat tuto slevu může fyzická osoba, které je přiznán nárok na průkaz ZTP/P.

Poplatník, který je studentem, může využít **slevu na studenta**. Tuto slevu může využít poplatník, který se soustavně připravuje na výkon budoucího povolání. Sleva je rovněž omezena věkem poplatníka, lze ji čerpat do dosažení věku 26 let nebo do věku 28 let v případě prezenční formy studia v doktorském studijním programu. Pojem doba soustavné přípravy na budoucí povolání je upraven v zákoně o státní sociální podpoře.

Výše zmíněné slevy se musí za určitých okolností krátit. Podmínkou pro jejich čerpání je splnění podmínek pro tyto slevy na počátku měsíce. Za každý měsíc, kdy byly splněny podmínky uplatnění těchto slev, si lze uplatnit jednu dvanáctinu celkové slevy.

Sleva za umístění dítěte v předškolním zařízení je upravena v § 35bb ZDP a odpovídá výši skutečně vynaložených výdajů za toto umístění, maximálně však do výše minimální mzdy. Za zdaňovací období 2017 lze tedy uplatnit maximálně 11 000 Kč. Slevu si může uplatnit pouze jeden z poplatníků, který toto dítě vyživuje.

Nejnovější slevou je **sleva na evidenci tržeb**. Tato sleva byla implementována do ZDP prostřednictvím zákona č. 113/2016 Sb. Sleva na evidenci tržeb činí 5 000 Kč, nejvýše však lze uplatnit částku ve výši rozdílu mezi 15 % dílčího základu daně ze samostatné činnosti a základní slevou na poplatníka. Tato sleva je jednorázová, lze ji čerpat pouze v roce, ve kterém poplatník poprvé zaevidoval tržbu, kterou měl podle zákona evidovat.

Kromě těchto slev může poplatníkovi vzniknout nárok i na slevy, které jsou upraveny v § 35 a § 35a ZDP. V těchto paragrafech jsou upraveny **slevy za zaměstnance se zdravotním postižením a těžším zdravotním postižením**. Lze odečíst částku 18 000 Kč, resp. 60 000 Kč za každého zaměstnance se zdravotním postižením. Dále jsou stanoveny slevy pro poplatníky, kterým byl poskytnut příslib investiční pobídky.

Poplatník může zároveň čerpat více slev. S rostoucí částkou celkových slev se zvyšuje hranice základu daně, při kterém je daň nulová. V Tabulce 2.1 na straně 21 je znázorněna

²Dle zákona č. 117/1995 Sb., se dávkou státní sociální podpory rozumí přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné, rodičovský příspěvek a pohřebné.

³Dávkou pomoci v hmotné nouzi je dle zákona č. 11/2006 Sb., příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc.

výše celkového základu daně při nároku na některé vybrané slevy, při kterém je daň stále nulová. Celkovým základem daně se rozumí pro účely této tabulky základ daně zaokrouhlený na stovky dolů. Pro výpočet údajů v tabulce je použit vztah (2.1)

$$\text{základ daně s nulovou dani} = \text{odpočty dle § 15 a § 34 ZDP} + \frac{\text{slevy dle § 35ba aj.}}{\text{sazba daně z příjmů}}, \quad (2.1)$$

výsledné hodnoty je nutné zaokrouhlit na stokoruny dolů.

Jednotlivé řádky tabulky odpovídají situaci, kdy poplatník má nárok na zmíněnou slevu a základní slevu na poplatníka. Může však dojít k souběhu tří a více slev (např. kombinace slevy na rozšířenou invaliditu, na držitele průkazu ZTP/P a na poplatníka). Při sestavení této tabulky byl přijat předpoklad, že poplatník nemá odpočty podle § 15 a § 34 ZDP. Výši zaokrouhleného základu daně v případě nároku na odpočty, popř. kombinaci více slev je možné rovněž vypočítat podle vztahu (2.1).

2.6.2 Daňové zvýhodnění

Poplatník si může uplatnit daňové zvýhodnění na vyživované dítě. Uplatnění daňového zvýhodnění je upraveno v § 35c ZDP. Toto zvýhodnění má jinou konstrukci než slevy na dani podle § 35ba ZDP. Zvýhodnění může být čerpáno ve formě daňové slevy, daňového bonusu nebo kombinaci slevy a bonusu. Slevu lze čerpat až do výše daňové povinnosti. Pokud je nárok na daňové zvýhodnění vyšší než daňová povinnost, je vzniklý rozdíl daňovým bonusem. Daňový bonus se vyplácí v případě, že činí alespoň 100 Kč. Daňový bonus má i maximální výši, ve které lze vyplácet. Vyplácí se do částky 60 300 Kč.

Oproti slevám na dani je částka daňového zvýhodnění častěji měněna. Vývoj daňového zvýhodnění za posledních pět let je znázorněn v Tabulce 2.2. V případě, že je dítěti přiznán nárok na průkaz ZTP/P, zvyšuje se částka na dvojnásobek – viz § 35c odst. 7.⁴

Pro získání nároku na daňové zvýhodnění je třeba splnit zákonem stanovené podmínky. První z podmínek je podmínka dosažení hranice příjmů. Pro zdaňovací období 2017 jsou posuzovány příjmy ze závislé činnosti a ze samostatné činnosti. Tyto příjmy musí být alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy. Pro rok 2017 tak poplatník musí dosáhnout příjmů alespoň ve výši 66 000 Kč.

Zákon č. 170/2017 Sb. zrušil ustanovení o započtení příjmů z kapitálového majetku a z nájmu do limitu pro nárok na daňové zvýhodnění. Důvodová zpráva k této novele (bod 134, s. 163) tvrdí, že „zejména u příjmů z nájmu může docházet k umělému navyšování příjmů právě na výši šestinásobku minimální mzdy, přičemž v důsledku tohoto kroku vznikne nárok na daňový bonus.“ Z tohoto důvodu došlo ke zrušení této části § 35c odst. 4 ZDP.

Dítě musí být považováno za vyživované podle § 35c odst. 6 ZDP. Za vyživované dítě se považuje dítě nezletilé a zletilé dítě do věku 26 let, které nepobírá invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, pokud:

⁴Zákon č. 170/2017 Sb. změnil tuto část zákona, v podobě platné před účinností tohoto zákona platilo, že dítě musí být držitelem průkazu ZTP/P. K stejnému zmírnění došlo i v případě slevy na držitele průkazu ZTP/P.

Tabulka 2.1 Výše zaokrouhlených daňových základů s nulovou daní bez uplatnění § 15 a § 34 ZDP.

Sleva dle § 35ba	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
základní	165 600	165 600	165 600	165 600	165 600	165 600	165 600	165 600	165 600	165 600	165 600	165 600
na manžela	179 400	193 200	207 000	220 800	234 600	248 400	262 200	276 000	289 800	303 600	317 400	331 200
na studenta	167 800	170 000	172 300	174 500	176 700	179 000	181 200	183 400	185 700	187 900	190 100	192 400
na držitele průkazu ZTP/P	174 500	183 500	192 500	201 400	210 400	219 400	228 300	237 300	246 300	255 200	264 200	273 200
na základní invaliditu	167 000	168 400	169 800	171 200	172 600	174 000	175 400	176 800	178 200	179 600	181 100	182 400
na rozšířenou invaliditu	168 400	171 200	174 000	176 800	179 600	182 400	185 200	188 000	190 800	193 600	196 400	199 200

Zdroj: Vlastní zpracování.

- se soustavně připravuje na budoucí povolání podle zákona o státní sociální podpoře,
- nemůže se připravovat na budoucí povolání pro nemoc nebo úraz, nebo
- není schopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.

Vyživované dítě nemusí být nutně vlastní dítě, může se jednat např. o osvojenec, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, dítě druhého manžela. Může se jednat i o vlastního vnuka, pokud rodiče nemají příjmy, ze kterých by nárok uplatnili.

Tabulka 2.2 Vývoj daňového zvýhodnění v letech 2014-2018.

	2014	2015	2016	2017	2018
1. dítě	13 404	13 404	13 404	13 404	15 204
2. dítě	13 404	15 804	17 004	19 404	19 404
3. a další dítě	13 404	17 004	20 604	24 204	24 204

Zdroj: Vlastní zpracování dle § 35c ZDP platného v jednotlivých letech.

Daňové zvýhodnění se dá uplatnit za každý měsíc, na jehož počátku byly splněny podmínky pro uplatnění a také za měsíc, kdy se dítě narodilo nebo začalo studovat. Na každé dítě si může uplatnit zvýhodnění pouze jeden z poplatníků, více dětí ve společné domácnosti se posuzuje dohromady.

Prostřednictvím zákona č. 170/2017 Sb. byl zrušen § 35ca. Tato část zákona omezovala uplatnění slevy na manžela a daňového zvýhodnění v případě, že poplatník uplatnil výdaje procentem z příjmů dle § 7 odst. 7 ZDP. Tato sleva a zvýhodnění nemohly být uplatněny v případě, že podíl dílčího základu daně dle § 7 a § 9 na celkovém základu daně byl vyšší než 50 %. Postup pro rok 2017 je vymezen v sekci 2.1.1 na straně 8.

V § 35d je upraven postup pro poplatníky s příjmy ze závislé činnosti. Ustanovení tohoto paragrafu upravují především postup při výpočtu zálohy na daň a ročního zúčtování daně.

2.7 Placení daně a zálohy na daň

Výslednou daň je třeba správně přiznat a odvést. Povinnost podat daňové přiznání má podle § 38g ZDP každý, jehož příjmy přesáhly částku 15 000 Kč za zdaňovací období. Do této částky se nezahrnují částky osvobozené od daně nebo částky zdaněny srážkovou daní. Daňové přiznání je povinen podat i poplatník, který vykazuje daňovou ztrátu. Daňové přiznání naopak není povinen podat poplatník, který má příjmy ze závislé činnosti a u všech zaměstnavatelů učinil prohlášení a současně neměl příjmy podle § 7 až 10 ZDP vyšší než 6 000 Kč.

Lhůta pro podání daňového přiznání však není upravena v ZDP. Tato lhůta je stanovena v zákoně č. 280/2009 Sb, daňový řád (dále „DŘ“). Konkrétně je upravena v § 136 DŘ. Dle

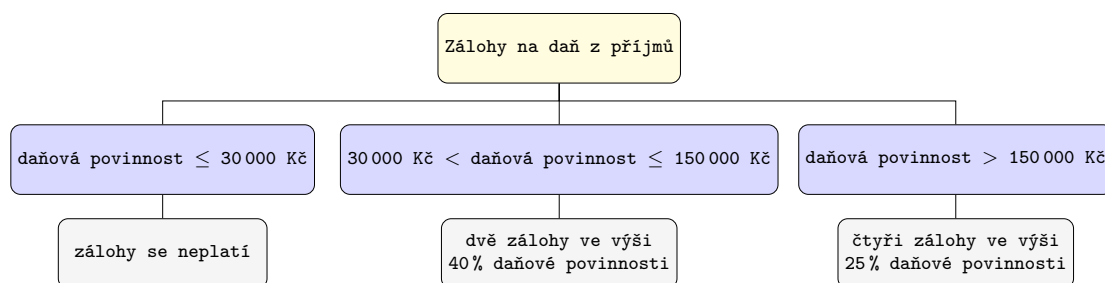
tohoto ustanovení musí poplatník podat daňové přiznání nejpozději do tří měsíců od konce zdaňovacího období. Podle § 135 odst. 3 DŘ je daň splatná v poslední den této lhůty.

Pokud daňové přiznání podává za poplatníka daňový poradce, je lhůta prodloužena na šest měsíců.⁵ Nutnou podmínkou pro prodloužení lhůty je, aby příslušná plná moc pro toto zastoupení daňovým poradcem byla k dispozici správci daně do uplynutí klasické lhůty pro podání daňového přiznání.

Využitím institutu spolupracující osoby může dojít k situaci, kdy jeden z poplatníků bude povinen platit **zálohy na daň** dle § 38a ZDP. V zákoně je definován pojem poslední známá daňová povinnost. Jedná se o částku daně, kterou poplatník uvedl v daňovém přiznání.

Z poslední známé daňové povinnosti se však vylučují příjmy a výdaje, které patří do § 10 ZDP. Je tomu tak proto, aby nedošlo k ovlivnění výše záloh jednorázovými a příležitostnými příjmy (Vančurová, 2013).

Výše záloh na daň z příjmů je ovlivněna výší poslední známé daňové povinnosti. Zálohy jsou také ovlivněny dílčím základem daně dle § 6 ZDP. Pro stanovení správné výše záloh se tento dílčí základ daně porovná s celkovým základem daně. Při překročení určitého poměru se výše záloh snižuje, popř. nevzniká povinnost tyto zálohy platit. Smyslem tohoto ustanovení je zamezit dvojímu placení záloh. Na poplatníka, který má příjmy ze závislé činnosti, se totiž vztahují zálohy podle § 38h ZDP. Výše záloh na daň je znázorněna na Obrázku 2.4.

Pokud je podíl dílčího základu daně ze závislé činnosti na celkovém základu daně nižší než 15 %, zálohy se platí v plné výši.

Pokud je podíl dílčího základu daně ze závislé činnosti na celkovém základu daně mezi 15 a 50 %, zálohy se platí v poloviční výši.

Pokud je podíl dílčího základu daně ze závislé činnosti na celkovém základu daně vyšší než 50 %, zálohy se neplatí.

Obrázek 2.4 Zálohy na daň z příjmů.

Zdroj: Vlastní zpracování dle § 38a ZDP.

Zálohy ve výši 40 % jsou splatné 15. dne šestého a dvanáctého měsíce zdaňovacího období. Zálohy ve výši 25 % jsou splatné 15. dne třetího, šestého, devátého a dvanáctého měsíce zdaňovacího období. Pro úplnost je třeba dodat, že zálohy se zaokrouhlují na celé stokoruny nahoru v souladu s § 146 odst. 2 DŘ.

⁵Stejně ustanovení, tj. § 136 odst. 2 DŘ se týká poplatníků s povinností ověření účetní jednotky auditorem. Vzhledem k podmínkám pro povinný audit je však rozumné předpokládat, že toto ustanovení nebude využitelné pro fyzické osoby.

Kapitola 3

Vymezení sociálního a zdravotního pojištění podnikatele

V této kapitole jsou vymezeny další povinné platby podnikatele. Podnikatel je povinen z titulu výkonu samostatné činnosti platit pojistné na dva systémy zákonného pojištění – zdravotní a sociální pojištění. Principy sociálního pojištění jsou vymezeny v části 3.1, principy zdravotního pojištění jsou vymezeny v části 3.2.

Oba systémy pojistného jsou založeny na institutu průměrné mzdy. Obecně je průměrná mzda vymezena § 23 odst. 4 zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Podle tohoto ustanovení se za průměrnou mzdu považuje „částka, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o 2 roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu.“ Tato částka se zaokrouhluje na koruny nahoru.

Výše vyměřovacího základu, přepočítací koeficient a výsledná hodnota průměrné mzdy za posledních pět let je obsažena v Tabulce 3.1.

Tabulka 3.1 Údaje pro výpočet průměrné mzdy za posledních pět let

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Všeobecný vyměřovací základ	25 903 Kč	25 903 Kč	26 357 Kč	27 156 Kč	28 250 Kč
Přepočítací koeficient	1,0015	1,0273	1,0246	1,0396	1,0612
Průměrná mzda	25 942 Kč	26 611 Kč	27 006 Kč	28 232 Kč	29 979 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro tuto práci je podstatná průměrná mzda platná pro rok 2017, tj. 28 232 Kč. Právě z této hodnoty jsou určeny minimální zálohy na pojistné, rozhodná částka pro sociální pojistné, minimální vyměřovací základy pro oba typy pojistného a maximální vyměřovací základ pro sociální pojistné. Tato průměrná mzda je také podstatná pro správný výpočet solidárního zvýšení daně.

3.1 Sociální pojištění

Problematika sociálního pojištění je upravena řadou právních předpisů. Mezi tyto právní předpisy patří mj.:

- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále „ZoPSZ“),
- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a
- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále „ZNP“).

Existují také další předpisy upravující tuto problematiku. Jako příklad lze uvést zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

3.1.1 Poplatníci pojistného a jejich povinnosti

Poplatníci pojistného jsou definováni prostřednictvím § 3 ZoPSZ. Poplatníkem pojistného jsou zaměstnavatele, zaměstnanci, osoby, které jsou dobrovolně účastníky důchodového pojištění a osoby samostatně výdělečně činné (dále „OSVČ“). OSVČ platí pojistné tehdy, pokud jsou účastníky důchodového pojištění (podrobněji kapitola 3.1.2). Pojistné na nemocenské pojištění jsou pak povinny platit tehdy, pokud jsou účastníky nemocenského pojištění.

Plátcí pojistného, kteří jsou OSVČ, mají řadu povinností vůči správě sociálního zabezpečení. Mezi tyto povinnosti patří:

- oznámit správě sociálního zabezpečení zahájení činnosti,
- podat každoročně přehled o příjmech a výdajích,
- oznámit správě sociálního zabezpečení ukončení činnosti (Ženíšková, 2016).

OSVČ, která zahajuje samostatnou činnost, je povinna tuto skutečnost nahlásit správě sociálního zabezpečení. Nahlášení je třeba provést nejpozději do osmého dne následujícího měsíce ode dne, kdy tato činnost začala. Stejně pravidlo platí pro spolupracující osoby, je tedy chybou nahlásit spolupráci až v okamžiku, kdy je sestavováno daňové přiznání (Ženíšková, 2016).

Povinnost podat přehled je stanovena pro všechny OSVČ, které vykonávaly samostatnou činnost, včetně spolupracujících osob. Přehled je povinna podat také osoba, která je nahlášena jako spolupracující osoba, a to i tehdy, pokud na ní nebyly rozděleny příjmy a výdaje (Ženíšková, 2016).

Termín pro podání přehledu činí dle § 15 ZoPSZ 30 dnů ode dne, kdy mělo být podáno daňové přiznání podle ZDP.

OSVČ, která je spolupracující osobou, je povinna podle § 48 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, oznámit údaje⁶ o osobě, se kterou

⁶Jméno a příjmení, místo pobytu a rodné číslo.

spolupracuje. Také je povinna oznámit smrt OSVČ, se kterou spolupracuje. Při nesplnění těchto povinností může správa sociálního zabezpečení udělit pokutu dle § 54 odst. 2, resp. odst. 6 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a to až do výše 10 000 Kč.

3.1.2 Hlavní a vedlejší činnost

Podmínky pro účast OSVČ na pojištění jsou definovány zákonem o důchodovém pojištění. Je stanoveno několik podmínek pro účast OSVČ na tomto pojištění. Dle § 9 tohoto zákona je OSVČ vymezena jako osoba, která dokončila povinnou školní docházku a je starší než 15 let a která vykonává samostatnou výdělečnou činnost nebo při výkonu této činnosti spolupracuje. Výkonem samostatné činnosti se rozumí celá řada činností, jako příklad lze uvést živnostenské podnikání, podnikání na základě jiného předpisu, výkon umělecké činnosti, aj. Přesný výčet činností je vymezen § 9 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění. Pokud daná osoba vykonává více druhů činností, je účastníkem pojištění pouze jednou.

Výkon samostatné činnosti lze dle zákona klasifikovat jako hlavní nebo vedlejší. Mezi skutečnosti, které umožňují klasifikaci činnosti jako vedlejší, patří dle § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění **výkon zaměstnání**. Zaměstnáním se podle tohoto zákona rozumí činnost, ze které plyne povinnost být účastníkem nemocenského pojištění. V souladu s § 6 odst. 2 ZNP jsou tohoto pojištění účastni zaměstnanci, jejichž příjem činí alespoň 2 500 Kč měsíčně. Další z možných podmínek pro výkon vedlejší činnosti je **nárok na invalidní důchod** nebo **přiznání starobního důchodu**. OSVČ, které mají **nárok na rodičovský příspěvek** nebo **peněžitou pomoc v mateřství (PPM)**, jsou také považovány za osoby s výkonem vedlejší činnosti. Vedlejší činnost také vykonávají **osoby, které pečují o osobu se stupněm závislosti II až IV** (nebo I v případě, kdy jde o dítě mladší 10 let). Osoba, o kterou je takto pečováno, musí být osobou blízkou nebo žít ve společné domácnosti. Vedlejší činnost vykonává také **nezaopatřené dítě**.

Pro účely sociálního pojištění je pojem nezaopatřené dítě upraven § 20 až 23 zákona o důchodovém pojištění (nikoliv dle zákona o státní sociální podpoře). Za neopatřené dítě se považuje dítě do dokončení povinné školní docházky a poté do dosažení věku 26 let, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo se nemůže připravovat na výkon budoucího povolání z důvodu nemoci, úrazu nebo nepříznivého zdravotního stavu.

Za soustavnu přípravu se považuje studium na středních nebo vysokých školách. Kombinované studium se nepovažuje za studium na střední nebo vysoké škole ve smyslu tohoto zákona. Pro určení doby, která se stále počítá jako doba studia při ukončení studia, platí jiné podmínky pro střední (§ 22 zákona o důchodovém pojištění) a vysoké školy (§ 23 zákona o důchodovém pojištění).

Samostatná činnost se považuje za vedlejší v případě, kdy alespoň po část měsíce byla splněna některá z podmínek pro výkon vedlejší činnosti. Za hlavní činnost se pak považuje taková činnost, která není posuzována jako vedlejší činnost.

Být OSVČ s výkonem vedlejší činnosti je právem OSVČ, nikoliv její povinností. Je však na OSVČ, aby doložila správě sociálního zabezpečení důvody pro klasifikaci její činnosti jako vedlejší (Ženíšková, 2016).

Správná klasifikace je pak rozhodná pro stanovení povinnosti účasti na pojištění. Osoby s výkonem hlavní činnosti jsou vždy účastny pojištění. U vedlejší činnosti je třeba sledovat rozhodnou částku pro účast na pojištění. Rozhodná částka se stanoví dle § 10 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění jako 2,4násobek součinu hodnot potřebných pro určení průměrné mzdy zaokrouhlený na koruny nahoru. Princip stanovení průměrné mzdy byl vymezen v úvodu této kapitoly. Pokud je příjem osoby nižší než tato hranice, OSVČ nevzniká povinnost být účastníkem pojištění, nemusí tedy platit pojistné. Příjmem se podle zákona rozumí daňový základ ze samostatné činnosti. Rozhodná částka se snižuje za každý měsíc, kdy nebyla vykonávána vedlejší činnost, a to o jednu dvanáctinu této částky. Částka se také snižuje za měsíce, kdy měla OSVČ nárok na dávky z nemocenského pojištění nebo PPM. Výše rozhodných částek za posledních pět let je obsahem Tabulky 3.2.

Chybným postupem při stanovení rozhodné částky by bylo vynásobení měsíčního daňového základu počtem měsíců, po které byla vykonávána vedlejší činnost. Důsledkem špatného postupu by mohla být špatná rozhodná částka pro účast na sociálním pojištění (Ženíšková, 2017).

Tabulka 3.2 Rozhodné částky pro vedlejší činnost za posledních pět let

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Všeobecný vyměřovací základ	25 903 Kč	25 903 Kč	26 357 Kč	27 156 Kč	28 250 Kč
Přepočítací koeficient	1,0015	1,0273	1,0246	1,0396	1,0612
Koeficient 2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Rozhodná částka	62 261 Kč	63 865 Kč	64 813 Kč	67 756 Kč	71 950 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

3.1.3 Vyměřovací základy pro pojistné

Vyměřovacím základem je dle § 5b ZoPSZ částka, kterou si OSVČ sama určí. Tato částka však nesmí být nižší, než minimální vyměřovací základ. Jiné minimální vyměřovací základy platí pro hlavní a vedlejší činnost. V souladu s § 14 odst. 6 ZoPSZ je měsíční vyměřovací základ pro pojistné u osoby s hlavní činností minimálně **25 % průměrné mzdy**. U OSVČ s výkonem vedlejší činnosti, která je zároveň účastníkem pojištění, je minimální měsíční vyměřovací základ stanoven ve výši **10 % průměrné mzdy**.

Maximálním vyměřovacím základem pro pojistné je dle § 15a ZoPSZ částka ve výši 48násobku průměrné mzdy. Tato hranice platí pro zaměstnance i OSVČ.

U nemocenského pojištění je vyměřovacím základem částka, kterou si OSVČ sama určí, tato částka však nesmí být nižší než dvojnásobek částky pro povinnou účast zaměstnanců na nemocenském pojištění, tj. 5 000 Kč.

3.1.4 Způsob úhrady pojistného

Sazba pojistného na důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti činí dle § 2 ZoPSZ 29,2 % z vyměřovacího základu. V případě dobrovolné účasti na nemocenském pojištění činí sazba nemocenského pojistného 2,3 %. Pojistné se dle § 13 ZoPSZ hradí formou záloh a doplatku.

OSVČ, které vykonávají hlavní činnost, platí zálohy každý měsíc, ve kterém vykonávají tuto činnost. Zálohy musí být vypočteny alespoň z minimálního vyměřovacího základu. (Ženíšková, 2016)

Stanovení záloh u OSVČ s výkonem vedlejší činnosti je závislé na příjmu (daňovém základu ze samostatné činnosti) z předchozího roku. Pokud OSVČ dosáhla v předcházejícím roce příjmu, který je základem pro účast na důchodovém pojištění, platí zálohy na pojistné. Pokud nevznikla povinnost být účastníkem důchodového pojištění, zálohy se neplatí. OSVČ s vedlejší činností však může platit zálohy tehdy, pokud se dobrovolně přihlásí k účasti na důchodovém pojištění (Ženíšková, 2016).

Záloha je dle § 14a ZoPSZ splatná od prvního dne měsíce do dvacátého dne následujícího měsíce po měsíci, jehož se záloha týká. Podle tohoto paragrafu může OSVČ platit zálohy i na delší období, než je jeden měsíc. Tuto skutečnost však musí správě sociálního zabezpečení oznámit.

Případný doplatek na pojistném je dle § 14a ZoPSZ splatný do osmi dnů ode dne, kdy byl (nebo měl být) podán přehled o příjmech a výdajích.

3.1.5 Částky pojistného pro rok 2017

Měsíční vyměřovací základ pro hlavní činnost v roce 2017 činí 7 058 Kč. Minimální měsíční záloha vypočtená z tohoto základu činí 2 061 Kč. Pro vedlejší činnost je minimální vyměřovací základ stanoven ve výši 2 824 Kč. Minimální záloha z tohoto základu pak činí 825 Kč. Minimální záloha na nemocenské pojistné činí 115 Kč.

Při celoročním výkonu činnosti je ročním minimálním vyměřovacím základem pro hlavní činnost částka 84 696 Kč a pro vedlejší činnost 33 878 Kč. Minimální pojistné za rok 2017 při celoroční účasti na pojištění činí 24 732 Kč, resp. 9 893 Kč u osoby s výkonem vedlejší činnosti. V případě hlavní činnosti je daňový základ ze samostatné činnosti, při kterém je placeno minimální pojistné, stanoven jako dvojnásobek minimálního ročního základu, tj. 169 392 Kč.

3.2 Zdravotní pojištění

Veřejné zdravotní pojištění je dle Červinka (2016, str. 19) „*druh zákonného pojištění, na jehož základě je plně nebo částečně hrazena zdravotní péče poskytnutá pojištěnci s cílem zachovat nebo zlepšit jeho zdravotní stav.*“

Zdravotní pojištění je upraveno řadou právních předpisů. Významný je zejména:

- zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění (dále „ZoVZP“) a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a
- zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Klíčové jsou také zákony upravující problematiku zdravotních pojišťoven (Červinka, 2016).

3.2.1 Plátcí pojistného

Dle § 4 ZoVZP jsou plátcí pojistného na zdravotní pojištění rozděleni do tří skupin. Plátcem pojistného jsou

- pojištěnci za splnění dalších podmínek stanovených zákonem,
- zaměstnavatelé,
- stát.

Zaměstnavatelé jako plátcí pojistného nejsou relevantní k problematice institutu spolupracující osoby.

Prostřednictvím § 5 ZoVZP jsou definovány podmínky pro pojištěnce, kteří jsou plátcí pojistného. Tato skupina je rozdělena do tří dílčích skupin. Pro problematiku spolupracující osoby jsou důležité osoby samostatně výdělečně činné, které jsou definovány pod písmenem b tohoto paragrafu. Za OSVČ se podle tohoto zákona považuje např. osoba provozující živnost, osoba podnikající v zemědělství, osoba podnikající podle zvláštního právního předpisu, osoba vykonávající nezávislé povolání, osoby vykonávající uměleckou činnost. Kromě těchto osob se za OSVČ považuje také spolupracující osoba, na kterou lze rozdělovat příjmy a výdaje podle ZDP.

Pro úplnost je třeba dodat, že pojištěnec je plátcem pojistného také tehdy, pokud je zaměstnancem (přičemž v ZoVZP jsou definovány výjimky, kdy se daná fyzická osoba nepovažuje za zaměstnance) a tehdy, pokud má na území ČR trvalý pobyt, ovšem není uveden v § 5 ZoVZP a není za něj plátcem pojistného stát.

Výčet osob, za které je plátcem pojistného stát, je vymezen § 7 ZoVZP a zahrnuje mj.:

- nezaopatřené děti podle zákona o státní sociální podpoře,
- příjemce rodičovského příspěvku,
- poživatele důchodových dávek z důchodového pojištění,
- osoby, které celodenně pečují o jedno dítě do věku 7 let nebo o dvě děti do věku 15 let,
- osoby, které jsou závislé v II až IV stupni na péči jiné osoby a osoby, které o tyto závislé osoby pečují,
- osoby, které jsou invalidní ve třetím stupni nebo osoby, které dosáhly věku potřebného pro přiznání starobního důchodu, ovšem nesplnily další podmínky pro přiznání důchodu,
- a další.

Pokud mají tyto osoby příjmy, které podléhají pojistnému, pak pojistné platí stát i tyto osoby.

ZoVZP nařizuje pojištěncům plnit zákonem stanovené povinnosti. Osoba, která je OSVČ, má základní oznamovací povinnost vůči zdravotní pojišťovně. Součástí této povinnosti je oznámení zahájení nebo ukončení samostatné činnosti zdravotní pojišťovně do osmi dnů. Za nesplnění této povinnosti může být udělena pokuta v maximální výši 10 000 Kč (Červinka, 2016).

Lhůta osmi dnů je stanovena také pro oznámení skutečnosti o vzniku nebo zániku povinnosti státu platit za danou osobu pojistné. § 12 ZoVZP plátcům také nařizuje platit pojistné zdravotní pojišťovně. Dle § 24 zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění je OSVČ povinna podat přehled o svých příjmech a výdajích. Na učinění tohoto úkonu je stanovena § 24 odst. 2 zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění lhůta 30 dnů ode dne, kdy mělo být podáno daňové přiznání. Pokud nemá OSVČ povinnost podat daňové přiznání, musí podat přehled do 8. dubna.

Vzhledem ke skutečnosti, že spolupracující osoba je považovaná za OSVČ, platí tyto povinnosti i pro tuto osobu.

Další z povinností vyplývající ze zákona dopadají na ostatní typy plátců, resp. ostatní pojištěnce. Jako příklad takové povinnosti lze uvést povinnost prokazovat se průkazem zdravotní pojišťovny, povinnost podrobit se preventivním prohlídkám nebo činit opatření k odvracení nemoci (Červinka, 2016).

3.2.2 Vyměřovací základy pro pojistné

Vyměřovací základ pro OSVČ činí od roku 2006 dle § 3a zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění **50 % příjmů po odpočtu výdajů na dosažení, zajištění a udržení příjmů ze samostatné činnosti**. U spolupracující osoby se za příjem považuje její podíl na příjmu. Pokud je však vyměřovací základ pro pojistné nižší než minimální vyměřovací základ, použije se minimální vyměřovací základ. Minimálním vyměřovacím základem je **dvanáctinásobek průměrné mzdy**. Minimální vyměřovací základ se poměrně krátí v případě, kdy OSVČ po celý měsíc nevykonávala samostatnou činnost, měla nárok na výplatu dávek z nemocenského pojištění (tento nárok vznikl z titulu výkonu samostatné činnosti) nebo se stala osobou, pro kterou neplatí minimální vyměřovací základ.

Dle § 3a zákona o pojistném neplatí minimální vyměřovací základ pro všechny osoby. Od minimálního vyměřovacího základu je osvobozena mj. **osoba, která je vedle výkonu samostatné činnosti současně zaměstnána** a z tohoto zaměstnání odvádí pojistné, které je vypočteno alespoň z hodnoty minimální mzdy. Minimální vyměřovací základ také neplatí pro **osoby, za které je plátcem pojistného stát**. Vyměřovacím základem pro tyto osoby je jejich skutečný příjem po snížení o daňově uznatelné výdaje.

Ačkoliv je použita jiná terminologie pro sociální a pro zdravotní pojištění, nadále je v této práci použita terminologie sociálního pojištění, tj. hlavní a vedlejší činnost. V praktické části této práce platí, že všechny osoby s výkonem vedlejší činnosti zároveň

splňují podmínku osob, na které se nevztahuje minimální vyměřovací základ pro zdravotní pojištění. Tato skutečnost již není dále zmiňovaná.

Maximální vyměřovací základ byl původně definován ve výši 48násobku, resp. 72násobku průměrné mzdy. Ustanovení týkající se tohoto vyměřovacího základu nebylo účinné od 1. ledna 2013, a to pro období 2013 až 2015. Od 1. ledna 2015 je toto ustanovení zrušeno, pro zdravotní pojištění tak neplatí žádný maximální vyměřovací základ (Červinka, 2016).

Výše pojistného činí dle § 1 zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění 13,5 % z vyměřovacího základu a zaokrouhluje se na koruny nahoru. Plátce je povinen si toto pojištění spočítat sám.

3.2.3 Způsob úhrady pojistného

Dle § 7 zákona o pojistném na zdravotní pojištění hradí OSVČ pojištění formou záloh na pojištění a doplatku pojistného. Zálohy se platí za kalendářní měsíc. Tyto zálohy jsou splatné od prvního dne kalendářního měsíce, na který se daná záloha platí, do osmého dne následujícího kalendářního měsíce. Záloha se nemusí platit za ty měsíce, po které je OSVČ uznána neschopná práce nebo byla v karanténě. Tato podmínka musí být splněna po celý měsíc.

Výše zálohy se odvíjí podle roku podnikání. Jiná pravidla jsou platná pro první a pro další roky podnikání. Také pro osoby, za které je plátcem pojistného stát, platí jiná pravidla pro stanovení této zálohy. **V prvním roce podnikání** platí podnikatel minimální zálohy na pojištění, ledaže si dobrovolně zvolí vyšší zálohy. Osoba, za kterou je plátcem pojistného stát, neplatí v prvním roce zálohy, pojištění je vyrovnáno formou jednorázového doplatku.

Zálohy v **druhém a dalších letech podnikání** jsou stanoveny dle § 8 zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění z měsíčního vyměřovacího základu. Měsíční vyměřovací základ je vypočítán jako průměr z vyměřovacího základu pro předchozí období s tím, že se přihlíží pouze k měsícům, kdy byla vykonávána samostatná činnost. Tyto zálohy se poprvé platí za měsíc, kdy byl (nebo měl být) podán přehled o příjmech a výdajích.

Zálohy není povinna platit osoba, která je zároveň zaměstnancem a samostatná činnost není pro tuto osobu hlavním zdrojem příjmů. Tato osoba uhradí celkové pojištění do osmi dnů od podání přehledu o příjmech a výdajích.

Doplatek rozdílu mezi zaplacenými zálohami a skutečným pojistným je splatný dle § 14 zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění do osmi dnů ode dne, kdy byl (nebo měl být) podán přehled o příjmech a výdajích za kalendářní rok. Případný přeplatek pojistného je pojišťovna povinna vrátit do jednoho měsíce ode dne, kdy tento přeplatek zjistila. Přeplatek může být použit jako záloha na další období. O započtení přeplatku na zálohy však musí plátce požádat. Přeplatek se nevrací tehdy, pokud existuje jiný závazek vůči zdravotní pojišťovně.

3.2.4 Částky pojistného pro rok 2017

Jak již bylo řečeno, minimálním vyměřovacím základem je dvanáctinásobek 50 % průměrné mzdy, tj. 169 392 Kč. Minimální roční pojistné činí 13,5 %, tj. 22 868 Kč. Minimální záloha na zdravotní pojištění v roce 2017 činí 13,5 % z měsíčního vyměřovacího základu (14 116 Kč), tj. 1 906 Kč.

Pro praktickou část je třeba znát údaj o výši dílčího základu daně ze samostatné činnosti, při kterém je vyměřovací základ roven minimálnímu vyměřovacímu základu. Tato hodnota se spočítá jako dvojnásobek minimálního ročního vyměřovacího základu, hodnota dílčího základu daně je tedy 338 784 Kč.

Kapitola 4

Aplikace institutu spolupracujících osob v praktických příkladech

Cílem následující kapitoly je analyzovat institut spolupracující osoby na modelových příkladech. Příklady jsou rozděleny do tří na sobě nezávislých částí. První část této kapitoly popisuje použitou metodiku pro analýzu rozdělení příjmů a výdajů. V druhé části této kapitoly je rozdělující osoba považována za osobu, která vykonává hlavní činnost. Pro úplnost je třeba dodat, že možné situace jsou v této práci analyzovány z hlediska **úspory všech zúčastněných osob**. Poslední část představuje další vlastnosti institutu spolupracující osoby. Předtím, než bude analyzována problematika institutu spolupracující osoby, je třeba stanovit způsob, jakým budou tyto příklady analyzovány.

4.1 Způsob analýzy institutu spolupracující osoby

Existuje více způsobů, které lze použít pro analýzu této problematiky. Jednoduchým způsobem je výpočet výše daně, sociálního a zdravotního pojistného bez uplatnění § 13 ZDP. Druhým krokem této metody je výpočet odvodů při různé míře spolupráce. Rozdílem těchto dvou hodnot se zjistí výše úspory pro poplatníky, popř. částka vyššího odvodového zatížení.

Při využití této metody je však třeba správně stanovit částku, která se bude rozdělovat. Podle zkušenosti, popř. citu, lze zpravidla nalézt takovou částku rozdělení, která bude pro poplatníky nejvýhodnější. Pokud však chceme provést podrobnější analýzu této problematiky, včetně identifikace důležitých souvislostí, je třeba provést více takových dílčích výpočtů. Provedení těchto výpočtů, přesněji prezentace výsledků, by mohlo být náročnější především z hlediska formální stránky. Ačkoliv i tato metoda je v této práci použita, primárně bude využita jiná metoda analýzy.

V rámci použité metody nejsou využity číselné hodnoty, ale vztahy pro tyto odvody. Jsou vytvořeny algoritmy pro jednotlivé modelové situace. Cílem těchto algoritmů je výpočet úspory na odvodech dosažením jediné hodnoty, v tomto případě hodnoty rozděleného rozdílu mezi příjmy a výdaji.

Pro každý příklad je třeba vytvořit vlastní verzi algoritmu, ve které jsou zahrnuty specifika dané situace. Lze stanovit obecný postup při vytváření těchto algoritmů. Návod je stanoven pro celoroční spolupráci.

- Krok č. 1:** Vytvoření symboliky pro tyto algoritmy. Podnikatel, který rozděluje příjmy a výdaje, je označen dolním indexem RO , spolupracující osoba je označena indexem SO . Základ daně (dílčí základ daně) ze samostatné činnosti je označen DZD , celkový základ daně je symbolizován zkratkou ZD . Výše rozděleného rozdílu mezi příjmy a výdaji (rozdělený zisk, ztráta) je označen R .
- Krok č. 2:** Klasifikace činnosti podnikatele, který rozděluje příjmy a výdaje z hlediska zákona o důchodovém pojištění, resp. z pohledu zdravotního pojištění.
- Krok č. 3:** Stanovení vztahů pro výpočet daně a pojistného pro poplatníky bez uplatnění institutu spolupracující osoby. Tyto dílčí vztahy se pak vyjádří jediným vztahem. Výsledkem je celková suma všech odvodů poplatníků. Tento vztah je v této práci označen zkratkou $COVP_0$.
- Krok č. 4:** Výpočet maximálního možného rozdělení. Tato hodnota se stanoví jako 50 % v případě spolupráce s manželem, resp. 30 % v ostatních případech, z hodnoty DZD_{RO} . Je třeba rovněž hlídat maximální částky rozdělení, tj. 540 000 Kč a 180 000 Kč.
- Krok č. 5:** Stanovení limitu pro jednotlivé typy odvodů pro každou osobu. Tyto limity představují takovou hodnotu dílčího základu daně, popř. základu daně, při které se mění struktura výpočtu. Z hlediska daně se jedná o takový ZD , při kterém je daň nulová. Tyto částky jsou vyjádřeny v Tabulce 2.1 na straně 21, popř. se dají určit podle vztahu (2.1). Pro sociální pojistné je třeba sledovat částku rozhodného příjmu u vedlejší činnosti a 24násobek minimálního měsíčního vyměřovacího základu u hlavní činnosti. U zdravotního pojistného je podstatným údajem 24násobek minimálního měsíčního vyměřovacího základu. Pokud se na danou osobu tento limit nevztahuje, není třeba sledovat žádnou hodnotu u zdravotního pojištění.
- Krok č. 6:** Nejnáročnější krok tohoto postupu. Na základě limitů z předchozího kroku a maximálního možného rozdělení je třeba rozdělit příklad na dílčí části. Toto rozdělení je založeno na hodnotě R_n . Jsou tak vytvořeny obory přípustných hodnot R_1 , R_2 až R_n pro danou část příkladu. Počet n je vždy závislý na parametrech daného příkladu. Hodnoty spadající do R_1 zpravidla začínají jednou korunou (pokud není podnikatel, který rozděluje příjmy a výdaje, ve ztrátě). Limity z předchozího kroku jsou poslední hodnotou daného rozmezí R_n . Navazující R pak začíná krajní hodnotou předchozího R zvýšenou o jednu korunu. Maximální možné rozdělení definuje poslední hodnotu R_n .

Krok č. 7: Stanovení vztahů pro výpočet daně a pojistného pro poplatníky v případě uplatnění institutu spolupracující osoby. Tyto dílčí vztahy se pak vyjádří jediným vztahem. Výsledkem je celková suma všech odvodů poplatníků. Počet těchto celkových vztahů musí být roven počtu definovaných R . Tento vztah je také označen zkratkou $COVP_n$, kde dolní index n je shodný s indexem hodnoty R .

Krok č. 8: Rozdíly vztahů $COVP_n$ a $COVP_0$ vyjadřují výši úspory, která vznikla využitím institutu spolupracující osoby.

Podstatná je správná **interpretace** takto získaných výsledků. Platí jednoduché pravidlo:

- **kladná hodnota** znamená, že rozdělující a spolupracující osoba zaplatí **v úhrnu** o výslednou hodnotu **méně**, než by zaplatili bez uplatnění spolupráce (je dosaženo úspory),
- **záporná hodnota** znamená, že rozdělující a spolupracující osoba zaplatí **v úhrnu** o výslednou hodnotu **více**, než by zaplatili bez uplatnění spolupráce (vzniká vyšší odvodové zatížení).

Výsledek tak neodpovídá výši odvodů, pouze jejich změně oproti situaci bez rozdělení daňového základu. Pokud je výsledná hodnota nulová, pak nedochází ke změně výše odvodů.

Způsob vytvoření konkrétních algoritmů pro jednotlivé situace je obsahem Přílohy A. Pro přesnost je třeba dodat, že takto vypočtené hodnoty se mohou odlišovat od reálného výsledku v řádu korun vlivem zaokrouhlení.

4.2 Podnikatel vykonává hlavní činnost

V této části je analyzován institut spolupracující osoby pro podnikatele, jehož činnost je klasifikována jako hlavní činnost. V rámci jednotlivých verzí modelových příkladů jsou měněny spolupracující osoby. Spolupracující osobou v těchto příkladech je:

- manželka, která čerpá rodičovský příspěvek,
- družka, která čerpá rodičovský příspěvek,
- pracující manželka,
- zletilý student vysoké školy (nezaopatřené dítě),
- podnikatel.

Pro lepší pochopení institutu spolupracující osoby jsou i v těchto situacích provedeny drobné změny v zadání na straně rozdělujícího podnikatele. Na základě získaných výsledků je pak zhodnoceno využití § 13 ZDP.

Pro všechny situace v rámci podkapitoly 4.2 platí, že podnikatel Petr T. poskytuje poradenství v oblasti informačních technologií. Podnikání zahájil v roce 2014, vede daňovou

evidenci. V roce 2017 nedošlo k přerušení nebo ukončení živnosti. Ostatní skutečnosti, které jsou podstatné pro správný výpočet daně a pojistného v roce 2017, jsou měněny v závislosti na dané situaci.

4.2.1 Spolupracující osoba čerpá rodičovský příspěvek – manželka

V rámci části 4.2.1 je spolupracující osobou manželka pana Petra T. Paní Lenka T. po celý rok čerpá rodičovský příspěvek. Manželství mezi panem Petrem a paní Lenkou bylo uzavřeno v březnu 2016. Manželům se narodila dcera v listopadu 2016. Jiné děti manželé nemají. Paní Lenka pomáhá svému manželovi s administrativou jeho podnikání, jejich spolupráce je řádně nahlášena.

a) Pan Petr T. má základ daně alespoň 677 568 Kč

Příklad 4.1. Příjmy pana Petra za rok 2017 byly ve výši 1 695 400 Kč a jeho daňově uznatelné výdaje činily 1 012 800 Kč. Pro pana Petra je výhodnější uplatnit výdaje ve skutečné výši. Pan Petr neuplatňuje žádné nezdánitelné části základu daně ani odpočitatelné položky, uplatňuje daňové zvýhodnění na dceru. Paní Lenka neměla žádné příjmy kromě rodičovského příspěvku. Pan Petr chce vědět, zda by mu využití institutu spolupracující osoby přineslo úsporu na odvodech. Další zdanitelné příjmy nemá.

Řešení. Základ daně pana Petra činí 682 600 Kč. Rodičovský příspěvek je od daně osvobozen podle § 4 odst. 1, písm. i) ZDP. Základ daně paní Lenky je tedy nulový. Maximálně může pan Petr rozdělit 341 300 Kč. Úspora na odvodech lze vyjádřit (podrobněji Příloha A):

$$u = \begin{cases} 0,296 \cdot R_1 - 24\,840 & \text{pro } R_1, R_1 \in \mathbb{N}, 1 \leq R_1 \leq 67\,755, \\ 0,15 \cdot R_2 - 24\,840 - 0,146 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, R_2 \in \mathbb{N}, 67\,756 \leq R_2 \leq 165\,699, \\ -0,146 \cdot DZD_{SO} - 0,15 \cdot ZD_{SO} & \text{pro } R_3, R_3 \in \mathbb{N}, 165\,700 \leq R_3 \leq 333\,800. \end{cases} \quad (4.1)$$

Pro analýzu této modelové situace lze provést výpočet pro různé procento rozdělení. Úroveň této hladiny může být libovolná. V tomto případě je vypočtena výše úspory při rozdělení s diferencí 30 000 Kč.

Tabulka 4.1 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.1.

Výše rozdělení	30 000	60 000	90 000	120 000	150 000	180 000	210 000	240 000
Úspora	-15 960	-7 080	-11 340	-6 840	-2 340	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro zjištění přesné výše daně a pojistného je třeba provést detailnější propočty. Výsledky klasického výpočtu navíc mohou sloužit jako kontrola hodnot z Tabulky 4.1. Pro kontrolu jsou tak spočítány odvody bez uplatnění institutu spolupracující osoby a při rozdělení 60 000 Kč (tj. 8,79 %), 120 000 Kč (tj. 17,58 %) a 180 000 Kč (tj. 26,37 %). Tyto údaje jsou vypočteny v Tabulce 4.2.

Tabulka 4.2 Výše odvodů při rozdělení 60 000 Kč, 120 000 Kč a 180 000 Kč pro Příklad 4.1

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-60 000	60 000	-120 000	120 000	-180 000	180 000
DZD § 7	682 600	0	622 600	60 000	562 600	120 000	502 600	180 000
Základ daně	682 600	0	607 600	60 000	562 600	120 000	502 600	180 000
Daň z příjmů	102 390	0	93 390	9 000	84 390	18 000	75 390	27 000
Slevy na dani	49 680	0	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	52 710	0	68 550	0	59 550	0	50 550	2 160
Daňové zvýhodnění	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0
Daňová povinnost	39 306	0	55 146	0	46 146	0	37 146	2 160
VZ pro SP	341 300	0	311 300	0	281 300	60 000	251 300	90 000
VZ pro ZP	341 300	0	311 300	30 000	281 300	60 000	251 300	90 000
Sociální pojistné	99 660	0	90 900	0	82 140	17 520	73 380	26 280
Zdravotní pojistné	46 076	0	42 026	4 050	37 976	8 100	33 926	12 150
Odvody celkem	185 042	0	188 072	4 050	166 262	25 620	144 452	40 590
Dílčí úspora	0	0	-3 030	-4 050	18 780	-25 620	40 590	-40 590
			-7 080 Kč		-6 840 Kč		0 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Jak vyplývá ze vztahu (4.1) a Tabulky 4.1 spolupráce podnikatele, jehož základ daně je vyšší než 677 568 Kč, s manželkou, která čerpá rodičovský příspěvek, nepřináší **žádný efekt z hlediska optimalizace odvodů**. Rozdělení do částky 165 700 Kč by dokonce přineslo vyšší odvody než nevyužití institutu spolupracující osoby. Pokud by rozdělení bylo nižší než 2,4násobek průměrné mzdy, celkové odvody obou poplatníků budou vyšší z důvodu ztraceného nároku na slevu na manžela. Rozdělení, které je vyšší než 2,4násobek průměrné mzdy, by bylo spojeno s dalším zvýšením odvodů. Kromě ztraceného nároku na slevu zde negativně působí i povinnost platit sociální pojistné pro spolupracující osobu.

Od částky 165 700 Kč se vzájemně vykompenzuje sleva na poplatníka u spolupracující osoby se ztracenou slevou na manžela. Institut spolupracující osoby má neutrální vliv na celkovou výši odvodů. Jiná situace by nastala, pokud by spolupracující manželka měla nárok na další slevy na dani. Vlivem těchto slev by mohlo být dosaženo optimalizace daně.

Z hlediska optimalizace se tak podnikateli s vysokým základem daně (zároveň bez povinnosti platit solidární zvýšení daně) nedá doporučit uplatnit institut spolupracující osoby, resp. rozdělit příjmy a výdaje na manželku s nárokem na rodičovský příspěvek. Toto doporučení však neplatí ve všech případech. Situace, ve které by se dalo uvažovat o výhodnosti institutu spolupracující osoby, je charakterizována v Příkladu 4.19.

b) Pan Petr T. má základ daně vyšší než 338 784 Kč

Další modelový příklad analyzuje situaci, kdy podnikatel dosáhne nižšího základu daně než v případě Příkladu 4.1. V této situaci se důsledkem rozdělení může rozdělovací osoba dostat do situace, kdy by její vyměřovací základ pro zdravotní pojistné byl nižší než zákonem stanovený minimální vyměřovací základ.

Příklad 4.2. Příjmy pana Petra T. dosáhly za rok 2017 výše 984 650 Kč, daňové uznatelné výdaje byly 426 855 Kč. Pan Petr se dozvěděl, že v roce 2017 došlo ke zrušení § 35ca ZDP a v roce 2017 má možnost volby, a proto uvažuje, zda by pro něj nebylo lepší uplatnit výdaje procentem z příjmů.

Řešení. Je třeba si uvědomit, že od roku 2017 je možné uplatnit slevu na manžela i v případě uplatnění výdajů procentem. Nadále však nelze uplatnit slevu na manžela v případě rozdělování příjmů a výdajů. Výše úspory (vyšších odvodů) tak bude nezávislá na způsobu určení výdajů. Výše jednotlivých odvodů však závisí na způsobu uplatnění výdajů.

Pan Petr proto zvolí uplatnění výdajů procentem z příjmů. 60 % z příjmů je 590 790 Kč, základ daně činí 393 860 Kč. Maximálně lze rozdělit 196 930 Kč. Úsporu na dani lze vyjádřit následujícími vztahy:

$$U = \begin{cases} 0,296 \cdot R_1 - 24\,840 & R_1 \in \mathbb{N}, \quad 1 \leq R_1 \leq 55\,076, \\ 0,2285 \cdot R_4 - 47\,708 + 0,0675 \cdot DZD_{RO} & R_4 \in \mathbb{N}, \quad 55\,077 \leq R_4 \leq 67\,755, \\ 0,0825 \cdot R_5 - 47\,708 + 0,0675 \cdot DZD_{RO} - 0,146 \cdot DZD_{SO} & R_5 \in \mathbb{N}, \quad 67\,756 \leq R_5 \leq 165\,699, \\ -0,0675 \cdot R_6 - 22\,868 + 0,0675 \cdot DZD_{RO} - 0,146 \cdot DZD_{SO} - 0,15 \cdot ZD_{SO} & R_6 \in \mathbb{N}, \quad 165\,700 \leq R_6 \leq 196\,930. \end{cases} \quad (4.2)$$

Do vztahu (4.2) jsou dosazeny náhodné hodnoty rozdělení tak, aby bylo zastoupeno každé z rozpětí rozdělení. Výsledky jsou obsaženy v Tabulce 4.3.

Tabulka 4.3 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.2.

Výše rozdělení	25 000	50 000	60 000	75 000	100 000	125 000	175 000	196 930
Úspora	-17 440	-10 040	-7 416	-14 938	-12 876	-10 809	-8 098	-9 579

Zdroj: Vlastní zpracování.

Jak vyplývá z Tabulky 4.3, při všech znázorněných situacích je rozdělení příjmů a výdajů nevýhodné. Pro lepší ilustraci jsou v Tabulce 4.4 podrobnější propočty odvodů pro rozdělení ve výši 60 000 Kč (tj. 15,23 %), 125 000 Kč (tj. 31,74 %) a 175 000 Kč (tj. 44,43 %).

Stejně jako v případě předchozího Příkladu 4.1 by rozdělení přineslo vyšší odvody než v případě nevyužití institutu spolupracující osoby. Negativně také působí ztracený nárok na slevu na manžela. Nevýhodný je rovněž minimální vyměřovací základ pro podnikatele. Pokud je rozdělen daňový základ vyšší než 55 076 Kč (pro tento příklad), podnikatel bude platit pojistné z minimálního základu, nikoliv ze skutečného vyměřovacího základu. Na druhé straně bude spolupracující osoba s rostoucí hodnotou rozděleného daňového základu platit vyšší zdravotní pojistné.

Efekt sociálního pojistného a působení slevy na poplatníka u spolupracující osoby je tak převýšen působením zdravotního pojistného a ztracené slevy na manžela. Pokud bude rozdělena dostatečně vysoká část daňového základu, tj. 165 700 Kč pro tento příklad, dojde k plnému vyčerpání slevy na poplatníka. Následkem tohoto vyčerpání by byla rostoucí odvodová zátěž s rostoucí výší rozděleného daňového základu.

Tabulka 4.4 Výše odvodů při rozdělení 60 000 Kč, 125 000 Kč a 175 000 Kč pro Příklad 4.2

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-60 000	60 000	-125 000	125 000	-175 000	175 000
DZD § 7	393 860	0	333 860	60 000	268 860	125 000	218 860	175 000
Základ daně	393 800	0	333 800	60 000	268 800	125 000	218 800	175 000
Daň z příjmů	59 070	0	50 070	9 000	40 320	18 750	32 820	26 250
Slevy na dani	49 680	0	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	9 390	0	25 230	0	15 480	0	7 980	1 410
Daňové zvýhodnění	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0
Daňová povinnost	-4 014	0	11 826	0	2 076	0	-5 424	1 410
VZ pro SP	196 930	0	166 930	0	134 430	62 500	109 430	87 500
VZ pro ZP	196 930	0	169 392	30 000	169 392	62 500	169 392	87 500
Sociální pojistné	57 504	0	48 744	0	39 254	18 250	31 954	25 550
Zdravotní pojistné	26 586	0	22 868	4 050	22 868	8 438	22 868	11 813
Odvody celkem	80 076	0	83 438	4 050	64 198	26 688	49 398	38 773
Dílčí úspora	0	0	-3 362	-4 050	15 878	-26 688	30 678	-38 773
			-7 412 Kč		-10 810 Kč		-8 095 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro poplatníky s dílčím základem daně ve zde analyzovaném rozmezí platí, že nelze dosáhnout optimalizace odvodů využitím institutu spolupracující osoby, a to i přesto, že s rostoucím daňovým základem se snižuje nevýhodnost tohoto institutu. Do kladných hodnot se však poplatníci nedostanou. Pro tento typ situací se **nedá doporučit využití institutu spolupracující osoby** za účelem daňové optimalizace.

c) Pan Petr T. má základ daně v rozmezí 169 392 Kč a 331 299 Kč

Poslední analyzovanou situaci v rámci části 4.2.1 je situace, kdy podnikatel dosáhne dílčího základu daně v rozmezí 169 392 Kč až 331 299 Kč. Vlastnosti této skupiny je, že už před uplatněním spolupracující osoby neplatí rozdělovací osoba daň vlivem slevy na poplatníka a na manžela.

Příklad 4.3. Příjmy pana Petra za rok 2017 dosáhly výše 776 470 Kč, daňové uznatelné výdaje byly 477 770 Kč. Pan Petr uplatňuje výdaje ve skutečné výši. Kromě základní slevy na poplatníka uplatňuje rovněž slevu na manžela a daňové zvýhodnění na jedno dítě. Manželka nemá žádné zdanitelné příjmy. Pan Petr chce vědět, zda je pro něj výhodný institut spolupracující osoby.

Řešení. Dílčí základ daně za rok 2017 je 298 700 Kč. Rozdělit lze maximálně 50 %, tj. 149 350 Kč. Úsporu lze vyjádřit:

$$U = \begin{cases} 0,2285 \cdot R_1 + 24\,840 - 0,15 \cdot DZD_{RO} & R_1 \in \mathbb{N}, \quad 1 \leq R_1 \leq 67\,755, \\ 0,0825 \cdot R_2 + 24\,840 - 0,15 \cdot DZD_{RO} & R_2 \in \mathbb{N}, \quad 67\,756 \leq R_2 \leq 129\,308, \\ -0,0675 \cdot R_4 + 108 + 0,146 \cdot DZD_{RO} - 0,146 \cdot DZD_{SO} - 0,15 \cdot ZD_{RO} & R_4 \in \mathbb{N}, \quad 129\,309 \leq R_4 \leq 132\,101, \\ -0,2135 \cdot R_6 - 24\,732 + 0,146 \cdot DZD_{RO} & R_6 \in \mathbb{N}, \quad 132\,101 \leq R_6 \leq 149\,350. \end{cases} \quad (4.3)$$

Do vztahu (4.3) lze opět dosadit libovolné hodnoty rozdělení. Výsledná úspora je obsahem Tabulky 4.5.

Tabulka 4.5 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.3.

Výše rozdělení	20 000	40 000	67 755	80 000	100 000	115 000	130 000	149 350
Úspora	-15 395	-10 825	-4 482	-11 715	-10 477	-10 477	-9 862	-13 008

Zdroj: Vlastní zpracování.

Celkové odvody pro rozdělení ve výši 67 755 Kč (tj. 22,68 %), 115 000 Kč (tj. 38,5 %) a 149 350 Kč (tj. 50 %) jsou spočítány v Tabulce 4.6.

Tabulka 4.6 Výše odvodů při rozdělení 67 755 Kč, 115 000 Kč a 149 350 Kč pro Příklad 4.3

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-67 755	67 755	-115 000	115 000	-149 350	149 350
DZD § 7	298 700	0	230 945	67 755	183 700	115 000	149 350	149 350
Základ daně	298 700	0	230 900	67 700	183 700	115 000	149 300	149 300
Daň z příjmů	44 805	0	34 635	10 155	27 555	17 250	22 395	22 395
Slevy na dani	49 680	0	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	0	0	9 795	0	2 715	0	0	0
Daňové zvýhodnění	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0
Daňová povinnost	-13 404	0	-3 609	0	-10 689	0	-13 404	0
VZ pro SP	149 350	0	115 473	0	91 850	57 500	84 696	74 675
VZ pro ZP	169 392	0	169 392	33 877,50	169 392	57 500	169 392	74 675
Sociální pojistné	43 611	0	33 719	0	26 821	16 790	24 732	21 806
Zdravotní pojistné	22 868	0	22 868	4 574	22 868	7 763	22 868	10 082
Odvody celkem	53 075	0	52 978	4 574	39 000	24 553	34 196	31 888
Dílčí úspora	0	0	97	-4 574	14 075	-24 553	18 879	-31 888
			-4 467 Kč		-10 478 Kč		-13 009 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro tento příklad není možné optimalizovat odvody využitím institutu spolupracující osoby. Celkové zdravotní pojistné se zvyšuje, sociální pojistné lze optimalizovat v případě rozdělení do rozhodné částky. Negativní vliv má ztracená sleva na manžela. Doporučení o neuplatnění spolupráce však nemusí být vždy zcela pravdivé.

Jak vyplynulo z Příkladu 4.3, nejlepšího výsledku je dosaženo při rozdělení do rozhodné částky pro sociální pojistné. Takto lze ušetřit 9 892 Kč na tomto pojistném. Na druhé straně budou vyšší odvody zdravotního pojistného o 4 574 Kč. Rozdíl těchto hodnot je 5 318 Kč. Pokud bude dosaženo nižší daně než 5 318 Kč u rozdělovací osoby, pak dojde k optimalizaci odvodů. Pokud je přijat předpoklad rozdělení fixní částky, tj. 67 755 Kč, je třeba najít takový základ daně, při kterém bude daň po rozdělení této částky nižší než stanovená hranice. Pro zjednodušení není zahrnuto daňové zvýhodnění. Dílčí základ daně ze samostatné činnosti

(označen jako x), který splňuje výše zmíněné podmínky se vypočte z lineární rovnice

$$0,15 \cdot (x - 67\,755) - 24\,840 = 5\,318. \quad (4.4)$$

Hodnota x z rovnice (4.4) je rovna 268 808 Kč. Pokud je tedy dílčí základ daně ze samostatné činnosti nižší než 268 808 Kč, rozdělení daňového základu ve výši rozhodné částky povede k optimalizaci odvodů.

Příklad 4.4. Pan Petr dosáhl dílčího základu daně ve výši 245 850 Kč. Kromě základní slevy na poplatníka uplatňuje rovněž slevu na manžela a daňové zvýhodnění na jedno dítě. Manželka nemá žádné zdanitelné příjmy. Pan Petr chce optimalizovat povinné odvody.

Řešení. Rozdělit lze celkem 50 %, tj. 122 925 Kč. Vztah pro výpočet úspory je shodný se vztahem (4.3). Dosazením do tohoto vztahu lze získat výši úspory.

Tabulka 4.7 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.4.

Výše rozdělení	12 292	24 585	49 170	61 462	67 755	73 755
Úspora	−9 228	−6 420	−802	2 006	3 444	−5 952

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 4.8 obsahuje odvody pro rozdělení ve výši 67 755 Kč (tj. 27,56 %) a 73 755 Kč (tj. 30 %).

Tabulka 4.8 Výše odvodů při rozdělení 67 755 Kč a 73 755 Kč pro Příklad 4.4

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13			
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	−67 755	67 755	−73 755	73 755
DZD § 7	245 850	0	178 095	67 755	172 095	73 755
Základ daně	245 800	0	178 000	67 700	172 000	73 700
Daň z příjmů	36 870	0	26 700	10 155	25 800	11 055
Slevy na dani	49 680	0	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	0	0	1 860	0	960	0
Daňové zvýhodnění	13 404	0	13 404	0	13 404	0
Daňová povinnost	−13 404	0	−11 544	0	−12 444	0
VZ pro SP	122 925	0	89 048	0	86 048	36 878
VZ pro ZP	169 392	0	169 392	33 877,50	169 392	36 878
Sociální pojistné	35 895	0	26 003	0	25 127	10 769
Zdravotní pojistné	22 868	0	22 868	4 574	22 868	4 979
Odvody celkem	45 359	0	37 327	4 574	35 551	15 748
Dílčí úspora	0	0	8 029	−4 574	9 805	−15 748
			3 458 Kč		−5 939 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Při rozdělení do rozhodné částky pro pojistné je skutečně dosaženo úspory. Její příčinou je sleva na manžela. Podnikatel sice ztratil nárok na slevu ve výši 24 840 Kč, ale po rozdělení

je daň rozdělující osoby v takové výši, že by nedošlo k plnému vyčerpání této slevy. Reálně tak podnikatel přišel pouze o část této slevy.

Pokud tedy podnikatel dosáhne dílčího základu daně v rozmezí od cca 169 tisíc Kč do cca 268 800 Kč, je možné využitím institutu spolupráce **optimalizovat odvody**. Pokud je daňový základ vyšší než tato částka, optimalizace možná není. Stejně tak není možné optimalizovat odvody tehdy, pokud základ daně rozdělující osoby je pod hranici 165 700 Kč.

Podnikatel také může uplatnit výdaje procentem z příjmů, ovšem při tomto uplatnění výdajů si nemůže uplatnit slevu na manžela.⁷ Proto je třeba vztahy pro výpočet úspory upravit. Změněn je pouze vztah pro daň u rozdělující osoby bez uplatnění spolupráce. Je třeba neuplatnit slevu na manžela. Po úpravě jsou tyto vztahy shodné jako v případě spolupráce s družkou, která čerpá rodičovský příspěvek. Této problematice je věnována subkapitola 4.2.2.

4.2.2 Spolupracující osoba čerpá rodičovský příspěvek – družka

V části 4.2.1 byla spolupracující osobou pana Petra manželka. V této části práce je změněna jediná skutečnost. Manželství pana Petra a paní Lenky bylo uzavřeno v únoru 2018. Z tohoto důvodu se při výpočtu musí změnit dvě významné okolnosti:

- pan Petr si nemůže uplatnit za rok 2017 slevu na manžela,
- maximálně lze rozdělit 30 % dílčího základu daně.

a) Pan Petr T. má dílčí základ daně vyšší než 483 977 Kč

Nejprve je analyzována situace, při které má pan Petr dílčí základ daně ze samostatné činnosti vyšší než 483 977 Kč a zároveň nemá povinnost platit solidární zvýšení daně.

Příklad 4.5. *Pan Petr dosáhl stejných příjmů a výdajů jako v Příkladu 4.1. Jeho příjmy byly ve výši 1 680 400 Kč a daňově uznatelné výdaje činily 1 012 800 Kč. Pan Petr žije ve společné domácnosti se svoji družkou, se kterou má jedno dítě. Družka čerpá rodičovský příspěvek, žádné zdanitelné příjmy nemá. Pan Petr chce vědět, zda je pro něj výhodné uplatnění spolupráce.*

Řešení. Základ daně pana Petra je 667 600 Kč. Tentokrát by bylo možné rozdělit pouze 30 % příjmů a výdajů, tj. 200 280 Kč. Tato částka je však vyšší než zákonem stanovené maximum, rozdělit tak lze pouze 180 000 Kč. Úsporu lze vyjádřit:

$$U = \begin{cases} 0,296 \cdot R_1 & \text{pro } R_1, R_1 \in \mathbb{N}, 1 \leq R_1 \leq 67\,755, \\ 0,15 \cdot R_2 - 0,146 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, R_2 \in \mathbb{N}, 67\,756 \leq R_2 \leq 165\,699, \\ -0,146 \cdot DZD_{SO} - 0,15 \cdot ZD_{SO} + 24\,840 & \text{pro } R_3, R_3 \in \mathbb{N}, 165\,700 \leq R_3 \leq 180\,000. \end{cases} \quad (4.5)$$

Dosazením do vztahu (4.5) lze získat výši optimalizace odvodů. Výsledky pro vybrané hodnoty rozdělení jsou obsahem Tabulky 4.9.

⁷Pokud si nezvolí nižší limit výdajů pro rok 2017.

Tabulka 4.9 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.5.

Výše rozdělení	20 000	40 000	60 000	67 755	100 000	150 000	170 000	180 000
Úspora	5 920	11 840	17 760	20 056	15 000	22 500	24 840	24 840

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 4.10 obsahuje přesnou výši jednotlivých odvodů pro rozdělení ve výši 67 755 Kč (tj. 10,15 %), 150 000 Kč (tj. 22,46 %) a 180 000 Kč (tj. 26,96 %).

Tabulka 4.10 Výše odvodů při rozdělení 67 755 Kč, 150 000 Kč a 180 000 Kč pro Příklad 4.5

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-67 755	67 755	-150 000	150 000	-180 000	180 000
DZD § 7	667 600	0	599 845	67 755	517 600	150 000	487 600	180 000
Základ daně	667 600	0	599 800	67 700	517 600	150 000	487 600	180 000
Daň z příjmů	100 140	0	89 970	10 155	77 640	18 000	73 140	27 000
Slevy na dani	24 840	0	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	75 300	0	65 130	0	52 800	0	48 300	2 160
Daňové zvýhodnění	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0
Daňová povinnost	61 896	0	51 726	0	39 396	0	34 896	2 160
VZ pro SP	333 800	0	299 922,50	0	258 800	75 000	243 800	90 000
VZ pro ZP	333 800	0	299 922,50	33 877,50	258 800	75 000	243 800	90 000
Sociální pojistné	97 470	0	87 578	0	75 570	21 900	71 190	26 280
Zdravotní pojistné	45 063	0	40 490	4 574	34 938	10 125	32 913	12 150
Odvedy celkem	204 429	0	179 794	4 574	149 904	32 025	138 999	40 590
Dílčí úspora	0	0	24 635	4 574	54 525	-32 025	65 430	-40 590

20 061 Kč

22 500 Kč

24 840 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ve všech případech přineslo rozdělení příjmů a výdajů úsporu na odvodech. Příčiny této úspory jsou dvě. První z nich je sleva na poplatníka u spolupracující osoby. Jejím čerpáním se snižuje souhrnná daň obou osob. Druhou příčinou je osvobození nízkého základu daně od sociálního pojištění u vedlejší činnosti. Tyto příčiny působí společně do částky 67 755 Kč, poté už působí pouze sleva na poplatníka. **Optimálním rozdělením** je takové, při kterém dojde k **plnému vyčerpání slevy na poplatníka** u spolupracující osoby.

Lze porovnat výsledky Příkladu 4.1 na straně 39 s výsledky Příkladu 4.5. V rámci spolupráce s družkou budou odvody bez uplatnění spolupráce vyšší než v případě, kdy by spolupracující osoba byla manželkou podnikatele. Důvodem vyšších odvodů je neuplatněná sleva na manžela. Vlivem rozdělení na družku se pak odvodová zátěž snižuje. V konečném důsledku dojde k vyrovnání výše odvodů pro obě situace. Lze tak říct, že v případě rozdělení příjmů a výdajů na družku na úrovni maximálního rozdělení 30 % je dosaženo stejné výše odvodů jako v případě maximálního rozdělení na manželku (nebo v případě neuplatnění spolupráce). Mohou samozřejmě vzniknout drobné odchylky vlivem zaokrouhlení.

b) Pan Petr T. má dílčí základ daně vyšší než 338 784 Kč

Rovněž lze analyzovat situaci, kdy důsledkem rozdělení může podnikatel překročit minimální vyměřovací základ pro zdravotní pojištění. Příklad 4.6 je tak obdobou Příkladu 4.2.

Příklad 4.6. Pan Petr měl zdanitelné příjmy ve výši 984 650 Kč. Výdaje se rozhodl uplatnit procentem z příjmů. Výdaje tak činí 590 790 Kč. Ostatní skutečnosti jsou stejné jako v Příkladu 4.5.

Řešení. Základ daně pana Petra je 393 860 Kč. Maximálně lze rozdělit 30 % příjmů a výdajů, tj. zisk ve výši 118 158 Kč. Vztah pro úsporu je pak:

$$U = \begin{cases} 0,296 \cdot R_1 & R_1 \in \mathbb{N}, \quad 1 \leq R_1 \leq 55\,076, \\ 0,2285 \cdot R_3 - 22\,868 + 0,0675 \cdot DZD_{RO} & R_3 \in \mathbb{N}, \quad 55\,077 \leq R_3 \leq 67\,755, \\ 0,0825 \cdot R_4 - 22\,868 + 0,0675 \cdot DZD_{RO} - 0,146 \cdot DZD_{SO} & R_4 \in \mathbb{N}, \quad 67\,756 \leq R_4 \leq 118\,158. \end{cases} \quad (4.6)$$

Do vztahu (4.6) lze dosadit různé hodnoty rozděleného daňového základu. Výsledky pro tato rozdělení jsou obsahem Tabulky 4.11.

Tabulka 4.11 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.6.

Výše rozdělení	20 000	40 000	55 076	60 000	67 755	100 000	110 000	118 158
Úspora	5 920	11 840	16 302	17 427	19 199	11 967	12 792	13 465

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 4.12 obsahuje přesnou výši jednotlivých odvodů pro rozdělení ve výši 55 076 Kč (tj. 13,98 %), 67 755 Kč (tj. 17,2 %) a 118 158 Kč (tj. 30 %).

Pro případ podnikatele, který má dílčí základ daně v tomto rozmezí a spolupracuje s družkou, platí, že využitím institutu spolupracující osoby lze optimalizovat odvody. Příčinou této optimalizace je zejména sleva na poplatníka u spolupracující osoby. Pozitivně také působí rozhodná částka pro povinnost platit sociální pojištění pro osoby s výkonem vedlejší činnosti. Rozdělením této částky (tj. 67 755 Kč pro tento příklad) **je dosaženo optimálního rozdělení.**

Tuto situaci lze porovnat se situací znázorněnou v Příkladu 4.2. Oproti této situaci přináší spolupráce úsporu. Nicméně, z hlediska výše odvodů je výhodnější mít uzavřené manželství a nerozdělovat příjmy a výdaje.

Ačkoliv se tato kapitola primárně týká spolupracující osoby s rodičovským příspěvkem, tak lze konstatovat, že stejné doporučení platí i pro spolupracující osoby, které nemají žádné zdanitelné příjmy a mají nárok pouze na základní slevu na poplatníka. Podobné pravidla by tak platila např. při spolupráci s jedním z rodičů, který je již ve starobním důchodu.

Tabulka 4.12 Výše odvodů při rozdělení 55 076 Kč, 67 755 Kč a 118 158 Kč pro Příklad 4.6

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	−55 076	55 076	−67 755	67 755	−118 158	118 158
DZD § 7	393 860	0	338 784	55 076	326 105	67 755	275 702	118 158
Základ daně	393 800	0	338 700	55 000	326 100	67 700	275 700	118 100
Daň z příjmů	59 070	0	50 805	8 250	48 915	10 155	41 355	17 715
Slevy na dani	24 840	0	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	34 230	0	25 965	0	24 075	0	16 515	0
Daňové zvýhodnění	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0
Daňová povinnost	20 826	0	12 561	0	10 671	0	3 111	0
VZ pro SP	196 930	0	169 392	0	163 053	0	137 851	59 079
VZ pro ZP	196 930	0	169 392	27 538	169 392	33 877,50	169 392	59 079
Sociální pojistné	57 504	0	49 463	0	47 612	0	40 253	17 252
Zdravotní pojistné	26 586	0	22 868	3 718	22 868	4 574	22 868	7 976
Odvozy celkem	104 916	0	84 892	3 718	81 151	4 574	66 232	25 228
Dílčí úspora	0	0	20 024	−3 718	23 765	−4 574	38 684	−25 11
			16 306 Kč		19 191 Kč		13 456 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

4.2.3 Spolupracující osoba je zaměstnanec

Další možnou variantou je spolupráce podnikatele s osobou, která má příjmy ze závislé činnosti. Pro všechny příklady části 4.2.3 platí předpoklad, že spolupracující osoba splňuje podmínky § 3a odst. 3, písm. b) zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, tj. jeho pojistné ze zaměstnání je vypočteno alespoň z minimální mzdy. Zároveň platí podmínka, že roční daňový základ u spolupracující osoby je alespoň 165 700 Kč. Při této výši daňového základu by pak základní sleva na poplatníka nepokryla vypočtenou daň.

Oproti kapitole 4.2.1 jsou změněny dvě skutečnosti. Dcera pana Petra a paní Lenky se narodila již v říjnu 2011. Paní Lenka již nastoupila zpět do zaměstnání. Toto zaměstnání vykonávala po celý rok. Paní Lenka si bude uplatňovat základní slevu na poplatníka a rovněž daňové zvýhodnění na dceru. Druhá změna nastala u pana Petra, který měl také příjmy z kapitálového majetku. Na úrocích z podnikatelského účtu obdržel 220 Kč.

a) Pan Petr T. má dílčí základ daně alespoň 677 568 Kč

Nejprve je opět analyzovaná situace, kdy rozdělovací osoba dosáhne vyššího dílčího základu daně a zároveň se na něj nevztahuje povinnost platit solidární zvýšení daně.

Příklad 4.7. Příjmy pana Petra dosáhly za rok 2017 částky 1 920 885 Kč, výdaje pak činily 1 184 531 Kč. Kromě úroků neměl žádný další zdanitelný příjem, uplatňuje pouze základní slevu. Úhrn zúčtovaných příjmů paní Lenky dosáhl výše 366 649 Kč, na povinném pojistném pak bylo odvedeno 124 661 Kč. Pan Petr chce optimalizovat své odvody prostřednictvím institutu spolupracující osoby.

Řešení. Dílčí základ dle § 7 je 736 354 Kč, maximálně lze rozdělit 50 %, tj. 368 177 Kč. Dílčí základ daně z kapitálového majetku je 220 Kč, celkový základ daně je tak 736 574 Kč. Základ daně paní Lenky je tvořen součtem hrubých mezd a pojistného. Tento součet činí 491 310 Kč. Vztah pro úsporu má následující podobu:

$$U = \begin{cases} 0,146 \cdot R_1 & \text{pro } R_1, \quad R_1 \in \mathbb{N}, \quad 1 \leq R_1 \leq 67\,755, \\ -0,146 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, \quad R_2 \in \mathbb{N}, \quad 67\,756 \leq R_2 \leq 368\,177. \end{cases} \quad (4.7)$$

Dosazením hodnot do vztahu (4.7) lze získat údaje o úspoře z důvodu využití institutu spolupracující osoby. Tyto údaje jsou obsahem Tabulky 4.13.

Tabulka 4.13 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.7.

Výše rozdělení	20 000	40 000	60 000	67 755	100 000	200 000	300 000	368 177
Úspora	2 920	5 840	8 760	9 892	0	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro lepší názornost jsou v Tabulce 4.14 vypočteny odvody pro hodnoty rozdělení 40 000 Kč (tj. 5,43 %), 67 755 Kč (tj. 9,2 %) a 368 177 Kč (tj. 50 %).

Tabulka 4.14 Výše odvodů při rozdělení 40 000 Kč, 67 755 Kč a 368 177 Kč pro Příklad 4.7

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-40 000	40 000	-67 755	67 755	-368 177	368 177
DZD § 6	0	491 310	0	491 310	0	491 310	0	491 310
DZD § 7	736 354	0	696 354	40 000	668 599	67 755	368 177	368 177
DZD § 8	220	0	220	0	220	0	220	0
Základ daně	736 500	491 300	696 500	531 300	668 800	559 000	368 300	859 400
Daň z příjmů	110 475	73 695	104 475	79 695	100 320	83 850	55 245	128 910
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	85 635	48 855	79 635	54 855	75 480	59 010	30 405	104 070
Daňové zvýhodnění	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404
Daňová povinnost	85 635	35 451	79 635	41 451	75 480	45 606	30 405	90 666
VZ pro SP	368 177	0	348 177	0	334 300	0	184 088,50	184 088,50
VZ pro ZP	368 177	0	348 177	20 000	334 300	33 877,50	184 088,50	184 088,50
Sociální pojistné	107 508	0	101 668	0	97 616	0	53 754	53 754
Zdravotní pojistné	49 704	0	47 004	2 700	45 131	4 574	24 852	24 852
Odvody celkem	242 847	35 451	228 307	44 151	218 227	50 180	109 011	169 272
Dílčí úspora	0	0	14 540	-8 700	24 620	-14 729	133 836	-133 821
			5 840 Kč		9 891 Kč		15 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Výše úspory pro tuto situaci je ovlivněna systémem sociálního pojištění. S rostoucím procentem rozdělení roste i výše úspory. Toto pravidlo platí až do okamžiku, kdy spolupracující osoba dosáhne vyměřovacího základu pro sociální pojištění ve výši 2,4násobku

průměrné mzdy. Rozdělení v tomto bodě je **optimálním rozdělením**. Po překročení tohoto násobku vzniká povinnost platit sociální pojistné i pro spolupracující osobu. Od tohoto bodu rozdělení tak nebude dosaženo žádné významné úspory. Úspora, která může vzniknout, je v řádu korun a její příčinou je zaokrouhlení daňového základu.

Dílčí základ daně nemá vliv na výši úspory. Stejně úspory tak dosáhne podnikatel s daňovým základem 690 000 Kč i 990 000 Kč. Stejně tak nemá vliv výše dílčího základu daně ze zaměstnání u spolupracující osoby. Tyto pravidla však neplatí tehdy, pokud musí podnikatel nebo spolupracující osoba platit solidární zvýšení daně.

Vliv naopak může mít případné podnikání spolupracující osoby při zaměstnání. Pokud by dosáhla spolupracující osoba zisku z podnikání, bylo by rozdělení příjmů a výdajů, které by způsobilo překročení 2,4násobku průměrné mzdy, nevýhodné. Pokud by naopak tato spolupracující osoba vykázala ztrátu, pak by i rozdělení při kterém by byla překročena rozhodná částka vedlo k úspoře na sociálním pojistném.

b) Pan Petr T. má dílčí základ daně vyšší než 338 784 Kč

Příklad 4.8. Dílčí základ daně ze samostatné činnosti pana Petra za rok 2017 je 456 750 Kč. Na úrocích z podnikatelského účtu obdržel 220 Kč. Dílčí základ daně ze závislé činnosti zůstává stejný, tj. 491 310 Kč. Ostatní skutečnosti zůstávají stejné jako v Příkladu 4.7.

Řešení. Pan Petr může rozdělit na manželku maximálně 50 %, tj. 228 375 Kč. Vztah pro tuto spolupráci má podobu:

$$U = \begin{cases} 0,146 \cdot R_1 & \text{pro } R_1, R_1 \in \mathbb{N}, 1 \leq R_1 \leq 67\,755, \\ -0,146 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, R_2 \in \mathbb{N}, 67\,756 \leq R_2 \leq 117\,966. \\ -0,0675 \cdot R_3 - 22\,868 + 0,0675 \cdot DZD_{RO} - 0,146 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, R_2 \in \mathbb{N}, 117\,967 \leq R_2 \leq 228\,375. \end{cases} \quad (4.8)$$

Výsledky rozdělení dosaženého do vztahu (4.8) jsou předmětem Tabulky 4.15.

Tabulka 4.15 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.8.

Výše rozdělení	20 000	40 000	60 000	67 755	100 000	150 000	200 000	228 375
Úspora	2 920	5 840	8 760	9 892	0	-2 163	-5 537	-7 453

Zdroj: Vlastní zpracování.

V Tabulce 4.16 jsou spočítány jednotlivé odvody při rozdělení ve výši 67 755 Kč (tj. 14,83 %), pro rozdělení 100 000 Kč (tj. 21,89 %) a pro maximální možné rozdělení.

Stejně jako v Příkladu 4.8 platí, že **optimálním rozdělením** je rozdělení, při kterém spolupracující osoba nepřekročí 2,4násobek průměrné mzdy a neplatí tak sociální pojistné. Při překročení tohoto limitu by pak mělo rozdělení neutrální vliv z hlediska úspory na odvodech. Z hlediska úspory by pak bylo nesmyslné takové rozdělení, které by způsobilo, že podnikatel by odváděl minimální zdravotní pojistné. Celkové odvody by pak byly vyšší, jak lze vidět v Tabulce 4.16.

Tabulka 4.16 Výše odvodů při rozdělení 67 755 Kč, 100 000 Kč a 228 375 Kč pro Příklad 4.8

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-67 755	67 755	-100 000	100 000	-228 375	228 375
DZD § 6	0	491 310	0	491 310	0	491 310	0	491 310
DZD § 7	456 750	0	388 994	67 755	356 750	100 000	228 375	228 375
DZD § 8	220	0	220	0	220	0	220	0
Základ daně	456 900	491 300	389 200	559 000	356 900	591 300	228 500	719 600
Daň z příjmů	68 535	73 695	58 380	83 850	53 535	88 695	34 275	107 940
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	43 695	48 855	33 540	59 010	75 480	63 855	9 435	83 100
Daňové zvýhodnění	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404
Daňová povinnost	43 695	35 451	33 540	45 606	28 695	50 451	9 435	69 696
VZ pro SP	228 375	0	194 497	0	178 375	50 000	114 188	114 187,50
VZ pro ZP	228 375	0	194 497	33 877,50	178 375	50 000	169 392	114 187,50
Sociální pojistné	66 686	0	56 794	0	52 086	14 600	33 343	33 343
Zdravotní pojistné	30 831	0	26 258	4 574	24 081	6 750	22 868	15 416
Odvody celkem	141 212	35 451	116 592	50 180	104 862	71 801	65 646	118 455
Dílčí úspora	0	0	14 540	-8 700	24 620	-14 729	75 566	-83 004
			9 891 Kč		0 Kč		-7 438 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

c) Pan Petr T. má dílčí základ daně mezi 169 392 Kč a 338 784 Kč

Pokud dosáhne podnikatel dílčího základu daně podnikání ve výše zmíněném rozmezí, pak bude platit zdravotní pojistné z minimálního vyměřovacího základu a sociální pojistné se bude odvíjet od výše daňového základu.

Příklad 4.9. Pan Petr dosáhl za rok 2017 příjmů ve výši 528 650 Kč a daňových výdajů ve výši 311 890 Kč. Výše úroku, daňového základu manželky i uplatňované slevy zůstávají stejné. Pan Petr chce vědět, jaké rozdělení bude pro něj a jeho manželku nejvýhodnější.

Řešení. Základ daně ze samostatné činnosti je 216 760 Kč, maximálně lze rozdělit 108 380 Kč. Celkový základ daně pana Petra je 216 980 Kč a paní Lenky 491 310 Kč. Vztah pro výpočet úspory má následující podobu:

$$U = \begin{cases} 0,0785 \cdot R_1 & R_1 \in \mathbb{N}, \quad 1 \leq R_1 \leq 47\,368, \\ -0,0675 \cdot R_3 + 0,146 \cdot DZD_{RO} - 24\,732 & R_3 \in \mathbb{N}, \quad 47\,389 \leq R_3 \leq 53\,280, \\ -0,2175 \cdot R_5 + 0,146 \cdot DZD_{RO} - 49\,572 + 0,15 \cdot ZD_{RO} & R_5 \in \mathbb{N}, \quad 53\,281 \leq R_5 \leq 67\,755, \\ -0,3635 \cdot R_6 + 0,146 \cdot DZD_{RO} - 49\,572 + 0,15 \cdot ZD_{RO} - 0,146 \cdot DZD_{SO} & R_6 \in \mathbb{N}, \quad 67\,756 \leq R_6 \leq 108\,380. \end{cases} \quad (4.9)$$

Dosazením do vztahu (4.9) lze získat částku úspory. Tyto údaje jsou obsahem Tabulky 4.17.

Tabulka 4.17 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.9.

Výše rozdělení	20 000	47 368	50 000	55 000	67 755	80 000	100 000	108 380
Úspora	1 570	3 718	3 539	2 647	-127	-14 470	-21 740	-24 786

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 4.18 obsahuje přesnou výši odvodů rozdělující i spolupracující osoby pro rozdělení ve výši 47 368 Kč (tj. 21,85 %), 55 000 Kč (tj. 25,37 %) a 108 380 Kč (tj. 50 %).

Tabulka 4.18 Výše odvodů při rozdělení 47 368 Kč, 55 000 Kč a 108 380 Kč pro Příklad 4.9

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-47 368	47 368	-55 000	55 000	-108 380	108 380
DZD § 6	0	491 310	0	491 310	0	491 310	0	491 310
DZD § 7	216 760	0	169 392	47 368	161 760	55 000	108 380	108 380
DZD § 8	220	0	220	0	220	0	220	0
Základ daně	216 900	491 300	169 900	538 600	161 900	546 300	108 600	599 600
Daň z příjmů	32 535	73 695	25 440	80 790	24 285	81 945	16 290	89 940
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	7 692	48 855	600	55 950	0	57 105	0	65 100
Daňové zvýhodnění	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404
Daňová povinnost	7 692	35 451	600	42 546	0	43 701	0	51 696
VZ pro SP	108 380	0	84 696	0	84 696	0	84 696	54 190
VZ pro ZP	169 392	0	169 392	23 684	169 392	27 500	169 392	54 190
Sociální pojistné	31 647	0	24 732	0	24 732	0	24 732	15 824
Zdravotní pojistné	22 868	0	22 868	3 198	22 868	3 713	22 868	7 316
Odvody celkem	62 209	35 451	48 200	45 744	47 600	47 414	47 600	74 836
Dílčí úspora	0	0	14 009	-10 293	14 609	-11 963	14 609	-39 385

3 716 Kč
2 646 Kč
-24 776 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro Příklad 4.9 již neplatí, že by optimálním rozdělením bylo takové, při kterém by se na spolupracující osobu nevztahovala povinnost platit sociální pojistné. Důležité je rovněž sledovat dílčí základ daně u rozdělující osoby. Pokud je nižší než 237 148 Kč⁸, pak je třeba hlídat i hranici, při které by došlo k poklesu pod minimální vyměřovací základ pro sociální pojistné.

Při rozdělování dílčího základu daně je tak třeba zohlednit tuto částku. Pokud je rozdělená částka do této hranice, pak výše úspory roste s rostoucím procentem rozdělení.

Optimálním rozdělením je pak takové, při kterém rozdělující osoba dosáhne tohoto minimálního vyměřovacího základu. Od tohoto procenta výše pak s rostoucím procentem rozdělení klesá výše úspory. Negativně zde působí právě minimální vyměřovací základ

⁸Součet částek 169 392 Kč a 67 756 Kč, tj. součet dílčího základu daně, při kterém se platí minimální sociální pojistné pro hlavní činnost a rozhodná částka pro účast na sociálním pojistném pro vedlejší činnost.

pro pojistné i rostoucí daň. Maximální rozdělení by tak přineslo výrazně vyšší odvody. Jako příklad lze uvést Tabulku 4.18, kdy se při maximálním rozdělení odvody podnikatele nemění, zatímco u spolupracující osoby se zvyšují.

d) Pan Petr T. má základ daně nižší než 165 700 Kč

V případě spolupráce se zaměstnancem je v této subkapitole analyzována poslední situace. Podnikatel s nízkým základem daně, který však zároveň není ve ztrátě. Limitem pro tuto skupinu je základ daně nižší než 165 700 Kč. Pokud má podnikatel základ daně pod tento limit, neplatí žádnou daň díky základní slevě na poplatníka. Pojistné pak platí v minimální výši.

Příklad 4.10. Příjmy pana Petra za rok 2017 byly 316 660 Kč, výdaje 175 996 Kč. Přijaté úroky i dílčí základ daně z podnikání paní Lenky zůstává stejný jako v předchozích příkladech.

Řešení. Základ daně ze samostatné činnosti činí 140 664 Kč, celkový základ daně pana Petra je 140 884 Kč. Základ daně paní Lenky je 491 310 Kč. Maximálně lze rozdělit 70 332 Kč. Vztah pro výpočet úspory má tentokrát jednoduchou podobu:

$$U = \begin{cases} -0,2175 \cdot R_1 & \text{pro } R_1, R_1 \in \mathbb{N}, 1 \leq R_1 \leq 67\,755, \\ -0,3635 \cdot R_2 - 0,146 DZD_{SO} & \text{pro } R_2, R_2 \in \mathbb{N}, 67\,756 \leq R_2 \leq 70\,332. \end{cases} \quad (4.10)$$

Do vztahu (4.10) jsou dosazeny hodnoty rozdělení s diferencí 10 000 Kč a maximální možné rozdělení. Výsledky pro jednotlivá rozdělení jsou obsahem Tabulky 4.19.

Tabulka 4.19 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.10.

Výše rozdělení	10 000	20 000	30 000	40 000	50 000	60 000	70 000	70 332
Úspora	-2 175	-4 350	-6 525	-8 700	-10 875	-13 050	-25 445	-25 566

Zdroj: Vlastní zpracování.

Odvody při rozdělení ve výši 30 000 Kč (tj. 21,32 %), 60 000 Kč (tj. 42,65 %) a 70 332 Kč (tj. 50 %) jsou obsahem Tabulky 4.20.

Jak vyplývá z Tabulky 4.20 a také z Tabulky 4.19 je v případě nízkého základu daně rozdělení příjmů a výdajů **nevýhodné**. Negativně zde působí daň i zdravotní pojistné, které se u spolupracující osoby zvyšují. Využití spolupráce nevede ke snížení odvodů u rozdělovací osoby. Nelze totiž platit nižší než minimální pojistné. Pokud by důsledkem rozdělení byla překročena také rozhodná částka pro sociální pojistné u spolupracující osoby, zvyšovalo by se celkové sociální pojistné za obě osoby. Spolupráce by tak byla extrémně nevýhodná.

Tabulka 4.20 Výše odvodů při rozdělení 30 000 Kč, 60 000 Kč a 70 332 Kč pro Příklad 4.10

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	−30 000	30 000	−60 000	60 000	−70 332	70 332
DZD § 6	0	491 310	0	491 310	0	491 310	0	491 310
DZD § 7	140 664	0	110 664	30 000	80 664	60 000	70 332	70 332
DZD § 8	220	0	220	0	220	0	220	0
Základ daně	140 800	491 300	110 800	521 300	80 800	551 300	70 500	561 600
Daň z příjmů	21 120	73 695	16 620	78 195	12 120	82 695	10 575	84 240
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	0	48 855	0	53 355	0	57 855	0	59 400
Daňové zvýhodnění	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404
Daňová povinnost	0	35 451	0	39 951	0	44 451	0	45 996
VZ pro SP	84 696	0	84 696	0	84 696	0	84 696	35 166
VZ pro ZP	169 392	0	169 392	15 000	169 392	30 000	169 392	35 166
Sociální pojistné	24 732	0	24 732	0	24 732	0	24 732	10 269
Zdravotní pojistné	22 868	0	22 868	2 025	22 868	4 050	22 868	4 748
Odvody celkem	47 600	35 451	47 600	41 976	47 600	48 501	47 600	61 013
Dílčí úspora	0	0	0	−6 525	0	−13 050	0	−25 562
			−6 525 Kč		−13 050 Kč		−25 562 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

4.2.4 Spolupracující osoba je student (nezaopatřené dítě)

U spolupráce s manželkou (družkou) s rodičovským příspěvkem byl přijat předpoklad nulových zdanitelných příjmů. U spolupráce s osobou, která je zaměstnancem, lze předpokládat vyšší zdanitelné příjmy, které nepokryje základní sleva na poplatníka. Nebylo by tak efektivní zkoumat vztahy, kdy by měl zaměstnanec nulové nebo nízké příjmy (základ daně ze závislé činnosti). Obtížnější je situace u studentů, kteří mohou dosahovat příjmů při studiu. Příklady této subkapitoly tak analyzují situaci, kdy student nemá zdanitelné příjmy a také situaci, kdy je student zároveň zaměstnán.

a) Student má příjmy ze zaměstnání

Nejprve uvažujme o spolupracující osobě, která je studentem a zároveň má příjmy ze závislé činnosti. Tyto příjmy, přesněji daň vypočítanou z těchto příjmů zvýšených o povinné pojistné, nepokryje základní sleva na poplatníka a sleva na studenta. Podle tabulky z kapitoly 2 musí být základ daně pro tuto spolupracující osobu bez uplatnění spolupráce vyšší než 192 400 Kč.

Student je považován z hlediska pojistného za osobu s výkonem vedlejší činnosti. Zdravotní pojistné je tak vypočteno ze skutečného dílčího základu daně. Povinnost platit sociální pojistné vzniká při překročení rozhodné částky. Platí tak stejná pravidla pro výpočet pojistného jako v subkapitole 4.2.3. Rozdílem je výše základu daně, do kterého je

daň nulová. Student může mít o 26 800 Kč⁹ vyšší základ daně než zaměstnanec, který má pouze nárok na základní slevu.

Pro všechny příklady této subkapitoly je spolupracující osobou dcera pana Petra a paní Lenky. Dceři Ivě je 19 let a studuje vysokou školu. Spolupráce probíhá po celý rok a jsou splněny všechny povinnosti z ní vyplývající. Rovněž platí, že slečna Iva je zaměstnána po celý rok.

Příklad 4.11. Pan Petr měl za rok rok 2017 příjmy ve výši 1 423 890 Kč a výdaje ve výši 799 640 Kč. Pan Petr si uplatňuje slevu na poplatníka a daňové zvýhodnění. Dcera Iva při studiu pracuje, její základ daně ze závislé činnosti je 202 458 Kč. Pan Petr chce vědět, zda by se vyplatila spolupráce s dcerou.

Řešení. Základ daně pana Petra je 624 250 Kč. Na svoji dceru může pan Petr maximálně rozdělit 180 000 Kč z dílčího základu daně. Vztah pro úsporu je podobný vztahu (4.7). Jediným rozdílem je částka daňového zvýhodnění, které nemůže být uplatněno z důvodu uplatnění spolupráce. Tato podmínka je zásadním rozdílem mezi spoluprací s osobu, která je zaměstnaná a vlastním dítětem, které je zaměstnáno a slevy na dani tohoto dítěte plně nepokryjí vypočtenou daň.

$$U = \begin{cases} 0,146 \cdot R_1 - 13\,404 & \text{pro } R_1, \quad R_1 \in \mathbb{N}, \quad 1 \leq R_1 \leq 67\,755, \\ -0,146 \cdot DZD_{SO} - 13\,404 & \text{pro } R_2, \quad R_2 \in \mathbb{N}, \quad 67\,756 \leq R_2 \leq 180\,000. \end{cases} \quad (4.11)$$

Pro získání výše úspory jsou dosazeny do vztahu (4.11) hodnoty rozdělení. Hodnoty rozdělení, které jsou zároveň obsaženy v Tabulce 4.14 na straně 48 se odlišují od hodnot z Tabulky 4.21 o 13 404 Kč, tj. o částku daňového zvýhodnění.

Tabulka 4.21 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.11.

Výše rozdělení	10 000	20 000	30 000	40 000	50 000	67 755	150 000	180 000
Úspora	-11 944	-10 484	-9 024	-7 564	-6 104	-3 512	-13 404	-13 404

Zdroj: Vlastní zpracování.

Přesná výše pro rozdělení ve výši 30 000 Kč (tj. 4,8 %), 67 755 Kč (tj. 10,85 %) a 180 000 Kč (tj. 28,83 %) jsou obsahem Tabulky 4.22.

Tato rodina si může snížit pouze sociální pojistné. Příčinou této úspory je rozhodná částka pro sociální pojistné u spolupracující osoby. Tento pozitivní vliv je však převýšen ztraceným nárokem na daňové zvýhodnění z důvodů spolupráce s vyživovanou osobou. Institut spolupracující osobou se tak **nedá doporučit** jako nástroj optimalizace v případě spolupráce se studentem, který má své vlastní příjmy a daň z těchto příjmů není plně pokryta slevami na dani.

⁹Částka 26 800 Kč se vypočte jako hodnota slevy na studenta vydělená sazbou daně v desetinném vyjádření.

Tabulka 4.22 Výše odvodů při rozdělení 30 000 Kč, 67 755 Kč a 180 000 Kč pro Příklad 4.11

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Iva T.	Petr T.	Iva T.	Petr T.	Iva T.	Petr T.	Iva T.
Rozdělení	0	0	−30 000	30 000	−67 755	67 755	−180 000	180 000
DZD § 6	0	202 458	0	202 458	0	202 458	0	202 458
DZD § 7	624 250	0	594 250	30 000	556 495	67 755	444 250	180 000
Základ daně	624 200	202 400	594 200	232 400	556 400	270 200	444 200	382 400
Daň z příjmů	93 630	30 360	89 130	34 860	84 460	66 630	55 245	57 360
Slevy na dani	24 840	28 860	24 840	28 860	24 840	28 860	24 840	28 860
Daň po slevách	68 790	1 500	64 290	6 000	58 620	11 670	41 790	28 500
Daňové zvýhodnění	13 404	0	0	0	0	0	0	0
Daňová povinnost	55 386	1 500	64 290	6 000	58 620	11 670	41 790	28 500
VZ pro SP	312 125	0	297 125	0	278 247,50	0	222 125	90 000
VZ pro ZP	312 125	0	297 125	15 000	278 247,50	33 877,50	222 125	90 000
Sociální pojistné	91 141	0	86 761	0	81 249	0	64 861	26 280
Zdravotní pojistné	42 137	0	40 112	2 025	37 564	4 574	29 987	12 150
Odvody celkem	188 664	1 500	191 163	8 025	177 433	16 244	136 638	66 930
Dílčí úspora	0	0	−2 499	−6 525	11 231	−14 744	52 026	−65 430
			−9 024 Kč		−3 513 Kč		−13 404 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

b) Spolupracující student nemá žádné příjmy

Druhou extrémní situaci je spolupráce se studentem, který nemá žádné zdanitelné příjmy za celý rok. Právě tato situace je obsahem Příkladu 4.12.

Příklad 4.12. Příjmy pana Petra za rok 2017 jsou 1 286 400 Kč, výdaje jsou 795 800 Kč. Pan Petr si uplatňuje základní slevu na poplatníka a daňové zvýhodnění na dítě. Pan Petr uvažuje o rozdělení příjmů a výdajů na dceru, která nemá žádné zdanitelné příjmy.

Řešení. Základ daně ze samostatné činnosti pana Petra je 490 600 Kč. Maximálně lze rozdělit 30 %, tj. 147 180 Kč. Vztah pro úsporu má podobu

$$U = \begin{cases} 0,296 \cdot R_1 - 13\,404 & \text{pro } R_1, \quad R_1 \in \mathbb{N}, \quad 1 \leq R_1 \leq 67\,755, \\ 0,15 \cdot R_2 - 13\,404 - 0,146 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, \quad R_2 \in \mathbb{N}, \quad 67\,756 \leq R_2 \leq 147\,180. \end{cases} \quad (4.12)$$

Dosažením rozdělení do vztahu (4.12) lze získat výši úspory/vyššího odvodového zatížení. Výše optimalizace je vypočtena v Tabulce 4.23.

Tabulka 4.23 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.12.

Výše rozdělení	24 530	49 060	67 755	73 590	98 120	122 650	134 915	147 180
Úspora	−6 143	1 117	6 651	−2 365	1 314	4 993	6 833	8 673

Zdroj: Vlastní zpracování.

Odvody pro rozdělení ve výši 49 060 Kč (tj. 10 %,) 67 755 Kč (tj. 13,81 %) a 147 180 Kč (tj. 30 %) jsou znázorněny v Tabulce 4.24.

Tabulka 4.24 Výše odvodů při rozdělení 49 060 Kč, 67 755 Kč a 147 180 Kč pro Příklad 4.12

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Iva T.	Petr T.	Iva T.	Petr T.	Iva T.	Petr T.	Iva T.
Rozdělení	0	0	−49 060	49 060	−67 755	67 755	−147 180	147 180
DZD § 7	490 600	0	441 540	49 060	422 845	67 755	343 420	147 180
Základ daně	490 600	0	441 500	49 000	422 800	67 700	343 400	147 100
Daň z příjmů	73 590	0	66 225	7 350	63 420	10 155	51 510	22 065
Slevy na dani	24 840	0	24 840	28 860	24 840	28 860	24 840	28 860
Daň po slevách	48 750	0	41 385	0	38 580	0	26 670	0
Daňové zvýhodnění	13 404	0	0	0	0	0	0	0
Daňová povinnost	35 346	0	41 385	0	38 580	0	26 670	0
VZ pro SP	245 300	0	220 770	0	211 422,50	0	171 710	73 590
VZ pro ZP	245 300	0	220 770	24 530	211 422,50	33 877,50	171 710	73 590
Sociální pojistné	71 628	0	64 465	0	61 736	0	50 140	21 489
Zdravotní pojistné	33 116	0	29 803	3 312	28 542	4 574	23 181	9 935
Odvody celkem	140 090	0	135 653	3 312	128 858	4 574	99 991	31 424
Dílčí úspora	0	0	4 437	−3 312	11 232	−4 574	40 099	−31 424
			1 125 Kč		6 658 Kč		8 675 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Na celkovou výši odvodů zde pozitivně působí rozhodná částka pro vedlejší činnost pro sociální pojistné a nevyčerpané slevy spolupracující osoby. Negativně působí ztracený nárok na vyživované dítě. Po překročení rozhodné částky působí pozitivně pouze slevy na dani. Při rozdělení vyšší než cca 89 400 Kč¹⁰ efekt těchto slev převyší ztracený nárok na daňové zvýhodnění. Rozdělení vyšší částky daňového základu tak vede k optimalizaci odvodů.

Také může nastat situace, kdy student dosáhne určitých zdanitelných příjmů, které však plně nepokryjí slevy na dani. Z již zmíněných údajů lze sestavit určité doporučení v souvislosti s rozdělením daňového základu na takového studenta. Aby došlo k vykompenzování ztraceného nároku na daňové zvýhodnění, je třeba rozdělit přibližně 89 400 Kč. Pokud je cílem optimalizace odvodů, pak nesmí být rozdělena taková částka, jejíž důsledkem bude povinnost odvést daň u spolupracující osoby. Jak již bylo zjištěno, celkový daňový základ musí být nižší než 192 400 Kč. Rozdílem těchto dvou hodnot lze získat výši daňového základu, který maximálně může mít student, aby spolupráce byla výhodná.

Pokud tedy má bez spolupráce student příjmy nižší než 103 tis. Kč, dojde ke splnění obou podmínek. Ztracený nárok na daňové zvýhodnění je vykompenzován slevami spolupracující osoby. Podmínkou je, aby bylo rozděleno minimálně již zmíněných 89 400 Kč. Příjmy studenta však nesmí plynout ze samostatné činnosti.

Využití institutu spolupracující osoby nemusí být jedinou variantou pro rodinné podnikání. Pokud se na tomto podnikání podílí i dítě podnikatele, pak lze pro toto podnikání uzavřít pracovněprávní vztah. Dle § 318 zákoníku práce nemůže vzniknout pracovněprávní vztah pouze mezi manžely (registrovanými partnery). Za předpokladu splnění ostatních

¹⁰Hodnota daňového zvýhodnění vydělená sazbou daně v desetinném vyjádření.

podmínek stanovených zákonem¹¹ neexistuje překážka pro uzavření tohoto vztahu mezi rodičem a jeho dítětem.

Také záleží na typu či rozsahu takto vykonávané práce. Při práci menšího rozsahu lze uzavřít dohodu o provedení práce či dohodu o pracovní činnosti. Při odměně z dohody o provedení práce do 10 000 Kč nevzniká povinnost platit sociální pojištění z této dohody. Zaměstnanec tak nezískává potřebné roky pojištění pro nárok na dávky z důchodového pojištění (starobní, invalidní, aj. důchody). Při pracovním poměru tyto roky pojištění získává, také si může uplatnit slevy na dani¹². Zaměstnanec však musí odvádět sociální a zdravotní pojištění. Ani při jedné z možností neztrácí podnikatel nárok na uplatnění daňového zvýhodnění, jako je to v případě uplatnění institutu spolupracující osoby. Výdaje na mzdy jsou pro podnikatele daňově uznatelným výdajem, snižují tak daňový základ.

4.2.5 Spolupracující osoba je podnikatel

Spolupráce může probíhat i mezi dvěma podnikateli, jejichž činnost je klasifikovaná jako činnost hlavní. Tato situace má také své specifika, které je třeba respektovat při rozdělení příjmů a výdajů. Problematicky zde mohou působit především minimální vyměřovací základy pro sociální a zdravotní pojištění.

Potenciální úspora je závislá na výši daňového základu z podnikání obou podnikatelů. Zároveň je také podstatné, zda je úspěšnější podnikatel v pozici spolupracující osoby nebo osoby, která uplatňuje spolupráci. Právě z tohoto hlediska je tato část členěna.

Podnikatelé zároveň mohou být ve ztrátě. Od vlivu daňové ztráty se v této kapitole abstrahuje. Tato problematika je charakterizována v subkapitole 4.2.6.

Činnost rozdělovajícího podnikatele (pan Petr) je v této části stále považována za hlavní. Pan Petr spolupracuje se svojí manželkou (paní Lenka). Paní Lenka je rovněž OSVČ, předmětem podnikání je činnost účetních poradců. Spolupráce manželů probíhá po celý rok a je řádně nahlášena.

a) Spolupracující osoba má dílčí základ daně nad 338 784 Kč

Spolupracující osobou může být podnikatel, který má ze svého vlastního podnikání dostatečně vysoký dílčí základ daně, z kterého platí pojištění ve skutečné výši.

Příklad 4.13. Příjmy pana Petra za rok 2017 dosáhly výše 1 301 250 Kč. Daňově uznatelné výdaje jsou 784 600 Kč. Dílčí základ daně paní Lenky je 465 300 Kč. Oba poplatníci uplatňují základní slevu na poplatníka, daňové zvýhodnění na dítě uplatňuje paní Lenka. Pan Petr chce vědět, zda se jeho rodině vyplatí využití institutu spolupracující osoby.

¹¹Prostřednictvím § 35 NOZ je stanovena podmínka 15 let věku a splnění povinné školní docházky pro právo zavázat se k výkonu práce.

¹²Tyto slevy lze také uplatnit při dohodách, nicméně nemusí u nich dojít k plnému vyčerpání.

Řešení. Základ daně pana Petra je 516 650 Kč. Rozdělit lze 50 %, tj. 258 325 Kč daňového základu. Úspora se dá vypočítat prostřednictvím vztahu

$$U = \begin{cases} 0 & \text{pro } R_1, \quad R_1 \in \mathbb{N}, \quad 1 \leq R_1 \leq 177\,866, \\ -0,0675 \cdot R_2 - 22\,868 + 0,0675 \cdot DZD_{RO} & \text{pro } R_2, \quad R_2 \in \mathbb{N}, \quad 177\,867 \leq R_2 \leq 258\,325. \end{cases} \quad (4.13)$$

Výpočet úspory je proveden dosazením do vztahu (4.13). Výsledky tohoto výpočtu jsou obsahem Tabulky 4.25.

Tabulka 4.25 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.13.

Výše rozdělení	51 665	103 310	154 995	177 866	180 827	206 660	232 493	258 325
Úspora	0	0	0	0	-200	-1 943	-3 687	-5 431

Zdroj: Vlastní zpracování.

Přesná výše odvodů je pro rozdělení ve výši 154 995 Kč (tj. 30 %), 206 660 Kč (tj. 40 %) a 258 325 Kč (tj. 50 %) je vypočtena v Tabulce 4.26.

Tabulka 4.26 Výše odvodů při rozdělení 154 995 Kč, 206 660 Kč a 258 325 Kč pro Příklad 4.13

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-154 995	154 995	-206 660	206 660	-258 325	258 325
DZD § 7	516 650	465 300	361 655	620 295	309 990	671 960	258 325	723 625
Základ daně	516 600	465 300	361 600	620 200	309 900	671 900	258 300	723 600
Daň z příjmů	77 490	69 795	54 240	93 030	46 485	100 785	38 745	108 540
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	52 650	44 955	29 400	68 190	21 645	75 945	13 905	83 700
Daňové zvýhodnění	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404
Daňová povinnost	52 650	31 551	29 400	54 786	21 645	62 541	13 905	70 296
VZ pro SP	258 325	232 650	180 827,50	310 147,50	154 995	335 980	129 163	361 812,50
VZ pro ZP	258 325	232 650	180 827,50	310 147,50	169 392	335 980	169 392	361 812,50
Sociální pojistné	75 431	67 934	52 802	90 564	45 259	98 107	37 716	105 650
Zdravotní pojistné	34 874	31 408	24 412	41 870	22 868	45 358	22 868	48 845
Odvozy celkem	162 955	130 893	106 614	187 220	89 772	206 006	74 489	224 791
Dílčí úspora	0	0	56 341	-56 327	73 183	-75 113	88 466	-93 898
			14 Kč		-1 930 Kč		-5 432 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Dle výsledků z Tabulky 4.26 nelze v tomto případě dosáhnout optimalizace odvodů. Přesněji řečeno, drobná úspora může vzniknout z důvodu zaokrouhlení základu daně. Pro danou situaci vzniká určité rozmezí, kdy rozdělení nemá pozitivní ani negativní vliv na odvozy a dochází pouze k přesunu části odvodů mezi podnikateli. Vznik tohoto rozmezí je určen minimálním vyměřovacím základem pro zdravotní pojistné. Pokud důsledkem rozdělení klesne hodnota dílčího daňového základu pod 338 784 Kč, tj. rozdělující osoba platí minimální výši pojistného, zvyšuje se celkové odvodové zatížení.

Rozdělující podnikatel může mít nižší základ daně než 338 784 Kč. V takové situaci je rozdělení nevýhodné již od první rozdělené koruny. Příčinou této nevýhodnosti je povinnost platit minimální zdravotní pojistné na straně rozdělujícího podnikatele a rostoucí výše zdravotního pojistného u spolupracující osoby důsledkem nevhodného rozdělení. Pokud by byl dílčí základ daně ještě nižší, tzn. rozdělující podnikatel by platil rovněž minimální sociální pojistné, působilo by obdobně i toto pojistné.

Spolupráce s podnikatelem, jehož vyměřovací základ pro zdravotní pojistné je vyšší než minimální, **nepřináší optimalizaci odvodů**, její využití se tak nedá za tímto účelem doporučit.

b) Spolupracující osoba má dílčí základ daně mezi 169 392 Kč a 338 784 Kč

Může také nastat situace, kdy má spolupracující osoba základ daně v tomto rozmezí. Na tuto situaci je zaměřen příklad 4.14.

Příklad 4.14. Příjmy pana Petra za rok 2017 dosáhly výše 1 301 250 Kč, daňové výdaje jsou 784 600 Kč. Dílčí základ daně paní Lenky je 265 800 Kč. Ostatní skutečnosti jsou shodné s příkladem 4.13.

Řešení. Základ daně pana Petra je 516 650 Kč. Z tohoto základu lze rozdělit 50 %, tj. 258 325 Kč. Pro výpočet úspory lze využít vztah

$$U = \begin{cases} 0,0675 \cdot R_1 & \text{pro } R_1, \quad R_1 \in \mathbb{N}, \quad 1 \leq R_1 \leq 72\,984, \\ + 22\,868 - 0,0675 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, \quad R_2 \in \mathbb{N}, \quad 72\,985 \leq R_2 \leq 177\,866, \\ -0,0675 \cdot R_3 + 0,0675 \cdot DZD_{RO} - 0,0675 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_3, \quad R_3 \in \mathbb{N}, \quad 177\,867 \leq R_3 \leq 258\,325. \end{cases} \quad (4.14)$$

Dosazením do vztahu (4.14) lze získat výši úspory. Tyto částky jsou obsahem Tabulky 4.27.

Tabulka 4.27 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.14.

Výše rozdělení	51 665	72 984	103 330	129 163	177 866	206 660	232 493	258 325
Úspora	3 487	4 926	4 926	4 926	4 926	2 932	1 239	-504

Zdroj: Vlastní zpracování.

Odvozy pro rozdělení ve výši 72 984 Kč (tj. 14,12 %), 177 866 Kč (tj. 34,42 %) a 258 325 Kč (tj. 50 %) jsou vypočteny v Tabulce 4.26.

V této situaci vzniká úspora na odvodech, konkrétně na zdravotním pojistném. Výše úspory roste s rostoucím procentem rozdělení, a to až do okamžiku, kdy spolupracující osobě vzniká povinnost platit vyšší než minimální zdravotní pojistné. Od tohoto procenta se částka úspory stává konstantní. Úspora však může i klesat, a to tehdy, pokud vlivem rozdělení vzniká povinnost platit rozdělující osobě zdravotní pojistné v minimální výši. Při nevhodném rozdělení může být dosaženo vyššího odvodového zatížení.

Tabulka 4.28 Výše odvodů při rozdělení 72 984 Kč, 177 866 Kč a 258 325 Kč pro Příklad 4.14

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-72 984	72 984	-177 866	177 866	-258 325	258 325
DZD § 7	516 650	265 800	443 666	338 784	338 784	443 666	258 325	524 125
Základ daně	516 600	265 800	443 600	338 700	338 700	443 600	258 300	524 100
Daň z příjmů	77 490	39 870	66 540	50 805	50 805	66 540	38 745	78 615
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	52 650	15 030	41 700	25 965	25 965	41 700	13 905	53 775
Daňové zvýhodnění	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404
Daňová povinnost	52 650	1 626	41 700	12 561	25 965	28 296	13 905	40 371
VZ pro SP	258 325	132 900	221 833	169 392	169 392	221 833	129 163	262 062,50
VZ pro ZP	258 325	169 392	221 833	169 392	169 392	221 833	169 392	262 062,50
Sociální pojistné	75 431	38 807	64 776	49 463	49 463	64 776	37 716	76 523
Zdravotní pojistné	34 874	22 868	29 948	22 868	22 868	29 948	22 868	35 379
Odvody celkem	162 955	63 301	136 424	84 892	98 296	123 020	74 489	152 273
Dílčí úspora	0	0	26 531	-21 591	64 659	-59 719	88 466	-88 972
			4 940 Kč		4 940 Kč		-506 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pokud má spolupracující osoba dílčí základ daně ze svého podnikání v daném rozmezí, **je optimální takové rozdělení**, při kterém neklesne rozdělující osoba pod zákonem stanovené minimum pro výpočet zdravotního pojistného.

Pokud by však rozdělující podnikatel dosáhl nižšího daňového základu a platil zdravotní pojistné v minimální výši, pak nevznikne žádná úspora. V takovém případě by došlo pouze k přesunu jednotlivých odvodů od jednoho podnikatele k druhému. Mohlo by dokonce dojít ke zvýšení odvodů, a to vlivem překročení minimálního vyměřovacího základu pro zdravotní pojistné u spolupracující osoby.

4.2.6 Vliv daňové ztráty

Všechny předchozí situace byly založeny na předpokladu kladného daňového základu. Podnikatel však může dosáhnout i daňové ztráty ze samostatné činnosti. I v případě dosažení ztráty lze rozdělovat příjmy a výdaje na spolupracující osobu. Institut spolupracující osoby lze uplatnit i tehdy, pokud je v daňové ztrátě spolupracující osoba.

Pro příklady kapitoly 4.2.6 platí několik předpokladů. Daňovou ztrátu vykázal pan Petr, paní Lenka dosáhla kladného základu daně. Oba poplatníci uplatňují pouze základní slevu na poplatníka. Daňové zvýhodnění na dceru uplatňuje paní Lenka.

Pro účely analýzy je kapitola členěna z pohledu daňového základu spolupracující osoby.

a) Spolupracující osoba má dílčí základ daně vyšší než 338 784 Kč

Pokud je dílčí základ daně z podnikání vyšší než 338 784 Kč, pak spolupracující osoba platí pojistné dle skutečného vyměřovacího základu. Zároveň je hodnota daně po slevách kladná.

Příklad 4.15. Příjmy pana Petra za rok 2017 jsou 895 600 Kč, výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů jsou 976 100 Kč. Dílčí základ daně z podnikání paní Lenky je 354 800 Kč. Ani jeden z poplatníků nemá žádné další zdanitelné příjmy. Pan Petr chce optimalizovat odvody obou poplatníků.

Řešení. Dílčí základ daně pana Petra je −80 500 Kč. Rozdělit lze maximálně 50 % příjmů a výdajů, tj. −40 250 Kč ztráty. Vztah pro úsporu (4.15) má podobu:

$$U = \begin{cases} -0,3635 \cdot R_1 & \text{pro } R_1, \quad R_1 \in \mathbb{Z}, \quad 1 \leq |R_1| \leq 16\,016, \\ -0,296 \cdot R_2 - 22\,868 + 0,0675 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, \quad R_2 \in \mathbb{Z}, \quad 16\,017 \leq |R_2| \leq 40\,250. \end{cases} \quad (4.15)$$

Dosažením do vztahu (4.15) lze zjistit výši úspory na odvodech. Tato úspora je obsahem Tabulky 4.29.

Tabulka 4.29 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.15.

Výše rozdělení	−5 000	−8 050	−16 016	−20 000	−24 150	−30 000	−32 200	−40 250
Úspora	1 817	2 926	5 821	7 001	8 230	9 961	10 612	12 995

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 4.30 obsahuje výši odvodů pro oba poplatníky pro rozdělení ve výši −8 050 Kč (tj. 10 %), −16 016 Kč (tj. 19,9 %) a −40 250 Kč (tj. 50 %)

Tabulka 4.30 Výše odvodů při rozdělení −8 050 Kč, −16 016 Kč a −40 250 Kč pro Příklad 4.15

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	8 050	−8 050	16 016	−16 016	40 250	−40 250
DZD § 7	−80 500	354 800	−72 450	346 750	−64 484	338 784	−40 250	314 550
Základ daně	−80 500	354 800	−72 450	346 700	−64 400	338 700	−40 200	314 500
Daň z příjmů	0	53 220	0	52 005	0	50 805	0	47 175
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	0	28 380	0	27 165	0	25 965	0	22 335
Daňové zvýhodnění	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404
Daňová povinnost	0	14 976	0	13 761	0	12 561	0	8 931
VZ pro SP	84 696	177 400	84 696	173 375	84 696	169 392	84 696	157 275
VZ pro ZP	169 392	177 400	169 392	173 375	169 392	169 392	169 392	169 392
Sociální pojistné	24 732	51 801	24 732	50 626	24 732	49 463	24 732	45 925
Zdravotní pojistné	22 868	23 949	22 868	23 406	22 868	22 868	22 868	22 868
Odvody celkem	47 600	90 726	47 600	87 793	47 600	84 892	47 600	77 724
Dílčí úspora	0	0	0	2 933	0	5 834	0	13 002

2 933 Kč

5 834 Kč

13 002 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ve všech případech dochází k optimalizaci odvodů. Takto jsou optimalizovány všechny tři typy odvodů včetně zdravotního pojistného. Na straně rozdělovací osoby pojistné zůstává

v minimální výši. U spolupracující osoby pak ztráta snižuje vyměřovací základ pro pojistné i základ daně. V této situaci **je optimálním rozdělením maximální možné rozdělení**.

Na výši úspory mají vliv dva faktory. Prvním z nich je výše ztráty. Čím vyšší ztráty je dosaženo, tím vyšší může být potenciální úspora. Druhým faktorem je základ daně spolupracující osoby. Rovněž zde platí přímá úměra. Čím vyšší základ daně, tím vyšší potenciální úspora. Současně mohou působit oba faktory.

b) Spolupracující osoba má dílčí základ daně mezi 169 392 Kč a 338 784 Kč

Příklad 4.16. Příjmy pana Petra za rok 2017 jsou 884 700 Kč, daňové uznatelné výdaje jsou 979 100 Kč. Dílčí základ daně z podnikání paní Lenky je 201 800 Kč. Paní Lenka rovněž pronajímá nemovitost, příjmy z pronájmu za rok 2017 činí 24 000 Kč.

Řešení. Dílčí základ daně pana Petra je −94 400 Kč. Rozdělit lze maximálně 50 % příjmů a výdajů, tj. −47 200 Kč daňové ztráty. U příjmů z nájmu uplatňuje paní Lenka výdaje procentem. Základ daně z nájmu tedy činí 16 800 Kč. Vztah pro úsporu (4.16) má podobu:

$$U = \begin{cases} -0,296 \cdot R_1 & \text{pro } R_1, \quad R_1 \in \mathbb{Z}, \quad 1 \leq |R_1| \leq 32\,408, \\ -0,15 \cdot R_2 - 24\,732 + 0,146 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, \quad R_2 \in \mathbb{Z}, \quad 32\,409 \leq |R_2| \leq 47\,200. \end{cases} \quad (4.16)$$

Dosažením do vztahu (4.16) lze zjistit výši úspory na odvodech. Tato úspora je obsahem Tabulky 4.31.

Tabulka 4.31 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.16.

Výše rozdělení	−4 720	−9 440	−14 160	−18 880	−23 600	−28 320	−32 408	−47 200
Úspora	1 397	2 794	4 191	5 588	6 985	8 382	9 592	11 811

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 4.32 obsahuje výši odvodů při variantách rozdělení ve výši −18 880 Kč (tj. 20 %), −32 408 Kč (tj. 34,33 %) a −47 200 Kč (tj. 50 %).

I v této situaci tak dochází k optimalizaci odvodů. Výše úspory se zároveň zvyšuje s rostoucím procentem rozdělení. Oproti Příkladu 4.15 není dosaženo úspory na zdravotním pojistném. Již bez rozdělení odvádějí oba podnikatelé minimální pojistné. Příčinou celkové úspory je tak daň a sociální pojistné, jejichž výše se u spolupracující osoby snižuje vlivem rozdělené daňové ztráty.

c) Spolupracující osoba má dílčí základ daně nižší než 165 700 Kč

Další z možných kombinací je varianta s nízkým dílčím základem daně spolupracující osoby. Při takto nízkém dílčím základu daně odvádí spolupracující osoba pojistné v minimální výši. Pokud nebude mít spolupracující osoby další druhy zdanitelných příjmů, pak nebude platit ani daň.

Tabulka 4.32 Výše odvodů při rozdělení –18 880 Kč, –32 408 Kč a –47 200 Kč pro Příklad 4.16

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	18 880	–18 880	32 408	–32 408	47 200	–47 200
DZD § 7	–94 400	201 800	–75 520	182 920	–61 992	169 392	–47 200	154 600
DZD § 9	0	16 800	–75 520	16 800	–61 992	16 800	–47 200	16 800
Základ daně	–94 400	218 600	–75 500	199 700	–61 900	186 100	–47 200	171 400
Daň z příjmů	0	32 790	0	29 955	0	27 915	0	25 710
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	0	7 950	0	5 115	0	3 075	0	870
Daňové zvýhodnění	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404
Daňová povinnost	0	–5 454	0	–8 289	0	–10 329	0	–12 534
VZ pro SP	84 696	100 900	84 696	91 460	84 696	84 696	84 696	157 275
VZ pro ZP	169 392	169 392	169 392	169 392	169 392	169 392	169 392	169 392
Sociální pojistné	24 732	29 463	24 732	26 707	24 732	24 732	24 732	45 925
Zdravotní pojistné	22 868	22 868	22 868	22 868	22 868	22 868	22 868	22 868
Odvody celkem	47 600	46 877	47 600	41 286	47 600	37 271	47 600	35 067
Dílčí úspora	0	0	0	–8 591	0	9 606	0	11 811
			5 591 Kč		9 606 Kč		11 810 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Příklad 4.17. Příjmy pana Petra za rok 2017 jsou 895 600 Kč, výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů jsou 976 100 Kč. Dílčí základ daně z podnikání paní Lenky je 146 000 Kč. Pan Petr chce vědět, zda by bylo možné využitím spolupráce optimalizovat odvody.

Řešení. Základ daně pana Petra je –80 500 Kč. Rozdělit lze celkem –40 250 Kč. Vztah pro úsporu má následující podobu

$$U = 0 \quad \text{pro} \quad R_1 \quad R_1 \in \mathbb{Z} \quad 1 \leq |R_1| \leq 40\,250. \quad (4.17)$$

Dle vztahu (4.17) nezáleží na výši rozdělení, resp. nebude dosaženo žádné úspory. Tabulka 4.33 obsahuje přesnou výši úspory při maximálním možném rozdělení.

Ani rozdělení příjmů a výdajů v plné výši nevede k dosažení úspory. Už před rozdělením neplatí ani jeden poplatník žádnou daň, není tedy možné dosáhnout lepšího výsledku. Stejně tak nelze platit nižší než minimální pojistné. Podobné pravidlo by platilo i tehdy, pokud by oba poplatníci byli ve ztrátě.

d) Ve ztrátě je spolupracující osoba

Situace však může být i opačná, ve ztrátě může být spolupracující osoba. Výše úspory je závislá na výši daňového základu rozdělovací osoby a také na velikosti ztráty spolupracující osoby. I v tomto případě lze ušetřit na všech odvodech při vyšším základu daně, při nižším dílčím základu daně (pod 338 784 Kč pro rok 2017) na dani a sociálním pojistném. Rovněž při nižším základu daně (pod 165 700 Kč) nevzniká žádná úspora.

Tabulka 4.33 Výše odvodů při rozdělení 40 250 Kč pro Příklad 4.17

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13	
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	40 250	−40 250
DZD § 7	−80 500	146 000	−40 250	105 750
Základ daně	−80 500	146 000	−40 250	105 700
Daň z příjmů	0	21 900	0	15 855
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	0	0	0	0
Daňové zvýhodnění	0	13 404	0	13 404
Daňová povinnost	0	−13 404	0	13 404
VZ pro SP	84 696	84 696	84 696	84 696
VZ pro ZP	169 392	169 392	169 392	169 392
Sociální pojistné	24 732	24 732	24 732	24 732
Zdravotní pojistné	22 868	22 868	22 868	22 868
Odvody celkem	47 600	34 196	47 600	34 196
Dílčí úspora	0	0	0	0

0 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

Rozdíl oproti předchozí situaci může vznikat při stanovení optimálního rozdělení. Nemusí zde platit pravidlo maximálního rozdělení pro dosažení nejvyšší úspory. Na tuto problematiku je zaměřen Příklad 4.18.

Příklad 4.18. *Dílčí základ daně pana Petra ze samostatné činnosti za rok 2017 dosáhl výše 921 000 Kč. Paní Lenka má příjmy z podnikání 615 000 Kč, její daňově uznatelné výdaje jsou 631 000 Kč. Oba poplatníci uplatňují pouze základní slevu na poplatníka, daňové zvýhodnění na dceru uplatňuje pan Petr.*

Řešení. Pan Petr může rozdělit na svou manželku 50 % příjmů a výdajů, tj. 460 500 Kč daňového základu. Paní Lenka dosáhla ztráty 16 000 Kč. Pro výpočet úspory lze použít tento vztah

$$U = \begin{cases} 0,3635 \cdot R_1 & \text{pro } R_1, R_1 \in \mathbb{N}, 1 \leq R_1 \leq 181\,699, \\ 0,2175 \cdot R_2 + 24\,840 - 0,146 \cdot DZD_{SO} & \text{pro } R_2, R_2 \in \mathbb{Z}, 181\,700 \leq R_2 \leq 185\,392, \\ 0,0675 \cdot R_3 + 49\,572 - 0,146 \cdot DZD_{SO} - 0,15 \cdot ZD_{SO} & \text{pro } R_3, R_3 \in \mathbb{Z}, 185\,393 \leq R_3 \leq 354\,784, \\ 72\,440 - 0,2135 \cdot DZD_{SO} - 0,15 \cdot ZD_{SO} & \text{pro } R_4, R_4 \in \mathbb{Z}, 354\,785 \leq R_4 \leq 460\,500. \end{cases} \quad (4.18)$$

Dosažením různých hodnot rozdělení do vztahu (4.18) lze získat částku celkové úspory.

Tabulka 4.34 Rozdělení příjmů a výdajů pro Příklad 4.18.

Výše rozdělení	92 100	181 699	185 000	230 250	276 000	322 350	414 450	460 500
Úspora	33 478	66 048	67 414	69 850	72 938	76 067	78 256	78 256

Zdroj: Vlastní zpracování.

V Tabulce 4.35 jsou vypočteny odvody rozdělující i spolupracující osoby pro rozdělení ve výši 181 699 Kč (tj. 19,72 %), 230 250 Kč (tj. 25 %) a 460 500 Kč (tj. 50 %).

Tabulka 4.35 Výše odvodů při rozdělení 181 699 Kč, 230 250 Kč a 460 500 Kč pro Příklad 4.18

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-181 699	181 699	-230 250	230 250	-460 500	460 500
DZD § 7	921 000	-16 000	739 301	165 699	690 750	214 250	460 500	444 500
Základ daně	921 000	-16 000	739 300	165 600	690 700	214 200	460 500	444 500
Daň z příjmů	138 150	0	110 850	24 840	103 650	32 130	69 075	66 675
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	113 310	0	86 055	0	78 765	7 290	44 235	41 835
Daňové zvýhodnění	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0
Daňová povinnost	99 906	0	72 651	0	65 361	7 290	30 831	41 835
VZ pro SP	460 500	84 696	369 651	84 696	345 375	107 125	230 250	222 250
VZ pro ZP	460 500	169 392	369 651	169 392	345 375	169 392	230 250	222 250
Sociální pojistné	134 466	24 732	107 939	24 732	100 850	31 281	67 233	64 897
Zdravotní pojistné	62 168	22 868	49 903	22 868	46 626	22 868	31 084	30 004
Odvody celkem	296 540	47 600	230 493	47 600	212 837	61 439	129 148	136 736
Dílčí úspora	0	0	66 047	0	83 703	-13 839	167 392	-89 136

66 047 Kč

69 864 Kč

78 256 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ve všech případech je dosaženo optimalizace odvodů. Takto lze ušetřit na všech odvodech. S rostoucím rozdělením je postupně dosaženo maximální úspory pro jednotlivé odvody. Pokud důsledkem rozdělení vznikne spolupracující osobě povinnost odvádět vyšší než minimální zdravotní pojistné, je dosaženo maximální možné celkové úspory. Rozdělení nad tuto částku již nemá vliv na tuto úsporu. Dá se tak konstatovat, že **optimálního rozdělení** je rovněž dosaženo při maximálním možném rozdělení.

4.3 Další vlastnosti institutu spolupracující osoby

Institut spolupracující osoby má další vlastnosti, které dosud nebyly zmíněny. Tyto vlastnosti se nedají přiřadit k jednomu z typu činnosti podnikatele. Některé z dalších možností využití spolupráce jsou analyzovány v této subkapitole.

4.3.1 Vliv nezdanitelných částí základu daně

Nezdanitelné části základu daně u spolupracující osoby mohou být využity k optimalizaci daně. Vztahují se totiž k celkovému základu daně, nikoliv pouze k dílčímu základu daně ze samostatné činnosti.

Jak již bylo naznačeno v části 4.2.1, spolupráce s manželkou, která čerpá rodičovský příspěvek, může být výhodná.

Příklad 4.19. Příjmy pana Petra za rok 2017 byly ve výši 1 695 400 Kč a jeho daňově uznatelné výdaje činily 1 012 800 Kč. Pan Petr uplatňuje základní slevu na poplatníka a daňové zvýhodnění na dceru. Paní Lenka neměla žádné zdanitelné příjmy, v roce 2017 dvakrát bezplatně darovala krev. Pan Petr chce vědět, zda by pro něj bylo výhodné využít institut spolupracujících osoby.

Řešení. Základ daně pana Petra je 682 600 Kč. Maximálně lze rozdělit 50 %, tj. 341 300 Kč. Paní Lenka si může odečíst od základu daně 6 000 Kč za darování krve.

V Tabulce 4.36 jsou vypočteny odvody při rozdělení 67 755 Kč (tj. 9,92 %), 165 600 Kč (tj. 24,26 %) a 341 300 Kč (tj. 50 %).

Tabulka 4.36 Výše odvodů při rozdělení 67 755 Kč, 165 600 Kč a 341 300 Kč pro Příklad 4.19

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13					
	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.	Petr T.	Lenka T.
Rozdělení	0	0	-67 755	67 755	-165 600	165 600	-341 300	341 300
DZD § 7	682 600	0	614 845	67 755	517 000	165 600	341 300	341 300
Základ daně	682 600	0	614 845	67 755	517 000	165 600	341 300	341 300
NČZD	0	0	0	6 000	0	6 000	0	6 000
Základ daně (zaok.)	667 600	0	614 800	61 700	517 000	159 600	341 300	335 300
Daň z příjmů	102 390	0	92 220	9 255	77 550	23 940	51 195	50 295
Slevy na dani	49 680	0	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevách	52 710	0	67 380	0	52 710	0	26 355	25 455
Daňové zvýhodnění	13 404	0	13 404	0	13 404	0	13 404	0
Daňová povinnost	39 306	0	53 976	0	39 306	0	12 951	25 455
VZ pro SP	341 300	0	307 422,50	0	258 500	82 800	170 650	170 650
VZ pro ZP	341 300	0	307 422,50	33 877,50	258 500	82 800	170 650	170 650
Sociální pojistné	99 660	0	89 768	0	75 482	24 178	49 830	49 830
Zdravotní pojistné	46 076	0	41 502	4 574	34 898	11 178	23 038	23 038
Odvody celkem	185 042	0	185 246	4 574	149 686	35 356	85 819	98 323
Dílčí úspora	0	0	-204	-4 574	35 356	-35 356	99 223	-98 323

-4 778 Kč

0 Kč

900 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tento příklad má podobné vlastnosti jako Příklad 4.1. Negativně zde působí ztracený nárok na slevu na manžela. Liší se však výše úspory v případě, že spolupracující osoba plně vyčerpá svou slevu na poplatníka. Od tohoto rozdělení vzniká úspora vlivem nezdaniitelných částí základu daně. Čím vyšší je částka, kterou lze takto uplatnit, tím vyšší úspory je dosaženo.

Je však třeba mít na paměti i omezení nezdaniitelných částí základu daně. Výše těchto odpočtů je limitovaná buď částkou, kterou lze maximálně uplatnit nebo procentem ze základu daně. Další omezení je v případě úroků z hypotečního úvěru, které si může uplatnit libovolná z osob, která je účastníkem úvěrové smlouvy. Pokud tak probíhá spolupráce na úrovni osob, které jsou účastníkem stejné úvěrové smlouvy (např. manželé), není důvod rozdělovat příjmy a výdaje za účelem dosažení tohoto odpočtu u spolupracující osoby.

Úroky by byly uplatněny u osoby, která dosáhne vyššího daňového základu. Stejně pravidlo platí pro dary poskytnuté ze společného jmění manželů.

Pro úplnost je třeba dodat, že podobně působí i odpočitatelné položky od základu daně, jako je např. ztráta, která nebyla uplatněna v minulých letech.

4.3.2 Roky potřebného pojištění

Pro získání nároku na dávky z důchodového pojištění je třeba splnit několik podmínek (podle typu důchodu). Častou podmínkou je určitý počet let pojištění pro získání nároku. Splnění této podmínky může být náročnější pro osoby, které jsou dobrovolně či nedobrovolně nezaměstnané. Pro tyto osoby může být spolupráce výhodná. Spolupráce je postavena na stejnou úroveň jako činnost OSVČ. Po dobu trvání spolupráce tak nezaměstnaná osoba získává roky pojištění.

Zároveň je třeba mít na paměti skutečnost, že i osoba bez zdanitelných příjmů je povinna platit zdravotní pojištění. Toto pojištění je sice nižší než minimální pojištění pro OSVČ, nicméně vlivem rozdělení klesá výše pojistného pro rozdělovací osobu.

Současně má také nárok na slevy na dani, které pozitivně ovlivní výši daně. V konečném důsledku tak povede spolupráce nejen k získání potřebných let, ale také k optimalizaci daně.

4.3.3 Optimalizace solidárního zvýšení daně

Dosud nebyla zmíněná problematika solidárního zvýšení daně. Povinnost platit toto zvýšení daně se vztahuje na poplatníky s vyššími příjmy (kapitola 2.5). Tuto daň lze snížit nebo omezit vhodným použitím institutu spolupracující osoby.

Příklad 4.20. *Paní Jana je advokátkou. Její dílčí základ daně ze samostatné činnosti činí 1 580 000 Kč. Paní Jana spolupracuje se svým manželem, panem Martinem. Pan Martin je zaměstnán, jeho příjmy ze závislé činnosti činily 345 576 Kč. Na pojistném bylo odvedeno 117 501 Kč. Základ daně pana Martina tedy je 463 077 Kč. Oba poplatníci uplatňují pouze základní slevu na poplatníka. Spolupráce probíhala po celý rok.*

Limit pro povinnost platit solidární zvýšení daně je pro rok 2017 ve výši 1 355 136 Kč. Maximálně lze rozdělit 540 000 Kč. Kromě této částky jsou taky spočteny odvody pro rozdělení ve výši 67 755 Kč. Limit pro povinnost platit solidární zvýšení daně je pro rok 2017 ve výši 1 355 136 Kč.

Institut spolupracující osoby jako nástroj pro omezení solidární daně je však omezen maximální částkou, kterou lze rozdělit. Zároveň je třeba hlídat, aby nevhodným rozdělením nevznikla povinnost platit solidární daň spolupracující osobě. Nelze také takto omezit solidární daň, která plyne z příjmů ze závislé činnosti.

Využití institutu spolupracující osoby není jediným způsobem, kterým lze omezit solidární daň. Možnosti může být např. podnikání prostřednictvím právnické osoby. Takové

podnikání však přináší celou řadu odlišností, které je třeba zvážit při volbě právní formy podnikání.

Tabulka 4.37 Výše odvodů při rozdělení 67 755 Kč a 540 000 Kč pro Příklad 4.20

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13			
	Jana S.	Martin S.	Jana S.	Martin S.	Jana S.	Martin S.
Rozdělení	0	0	−67 755	67 755	−540 000	540 000
DZD § 6	0	463 077	0	463 077	0	463 077
DZD § 7	1 580 000	0	1 512 245	67 755	1 040 000	540 000
Základ daně	1 580 000	463 000	1 512 200	530 800	1 040 000	1 003 000
Daň z příjmů	237 000	69 450	226 830	79 620	156 000	150 450
Solidární daň	15 740,48	0	10 997,63	0	0	0
Daň celkem	252 741	69 450	237 828	79 620	156 000	150 450
Slevy na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daňová povinnost	227 901	44 610	212 988	54 780	131 160	125 610
VZ pro SP	790 000	0	756 123	0	520 000	270 000
VZ pro ZP	790 000	0	756 123	33 877,50	520 000	270 000
Sociální pojistné	230 680	0	220 788	0	151 840	78 840
Zdravotní pojistné	106 650	0	102 077	4 574	70 200	36 450
Odvody celkem	565 411	44 610	535 853	59 354	353 200	240 900
Dílčí úspora	0	0	29 558	−14 744	212 211	−196 290
			14 814 Kč		15 921 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování.

4.3.4 Výdaje uplatněné procentem z příjmů a daňové zvýhodnění

Do roku 2017 obsahoval ZDP ustanovení, které omezovalo uplatnění daňového zvýhodnění za předpokladu uplatnění výdajů procentem z příjmů. Pokud si podnikatel takto uplatnil výdaje a druhý z rodičů neměl žádné příjmy, neměla tato rodina možnost čerpat toto zvýhodnění.

Přesto lze získat nárok na toto daňové zvýhodnění. Pokud podnikatel uplatní výdaje procentem z příjmů a rozdělí daňový základ na spolupracující osobu, nejsou u spolupracující osoby tyto výdaje posuzovány jako výdaje uplatněné procentem z příjmů. Spolupracující osoba tak může uplatnit daňové zvýhodnění. Podobný závěr byl přijat na jednání Kooordinační výboru s Komorou daňových poradců dne 20. 2. 2013.

Příklad 4.21. *Pan Marek I. provozuje obchod se zvířaty. Za rok 2017 dosáhl příjmů ve výši 1 780 000 Kč. Lze uplatnit výdaje ve výši 60 %, tj. 1 068 000 Kč. Pan Marek je ženatý od roku 2013. Spolu s manželkou mají dvě děti. Po celý rok 2017 čerpala manželka pana Marka (paní Eva) rodičovský příspěvek. Jiné zdanitelné příjmy neměla. Manželka pomáhá manželovi s péčí o zvířata, jejich spolupráce je řádně nahlášena.*

Podnikání pana Marka je klasifikováno jako hlavní činnost. Spolupráce manželky je pak chápána jako vedlejší činnost. Základ daně pana Marka je 712 000 Kč. Problematika

Tabulka 4.38 Výše odvodů při maximálním rozdělení pro Příklad 4.21

	Bez uplatnění § 13		S uplatněním § 13	
	Marek I.	Eva I.	Marek I.	Eva I.
Rozdělení	0	0	-356 000	356 000
DZD § 7	712 000	0	356 000	356 000
Základ daně	712 000	0	356 000	356 000
Daň z příjmů	106 800	0	53 400	53 400
Slevy na dani	49 680	0	24 840	24 840
Daň po slevách	57 120	0	28 560	28 560
Daňové zvýhodnění	0	0	0	32 808
Daňová povinnost	57 120	0	28 560	- 4 248
VZ pro SP	356 000	0	178 000	178 000
VZ pro ZP	356 000	0	178 000	178 000
Sociální pojistné	103 952	0	51 976	51 976
Zdravotní pojistné	48 060	0	24 030	24 030
Celkové odvody	209 132	0	104 566	71 758
Dílčí úspora	0	0	104 566	-71 758

32 808 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

spolupráce s manželkou, která čerpá rodičovský příspěvek již byla analyzována v kapitole 4.2.1 na straně 38. Jak vyplývá z této kapitoly, tento typ spolupráce nepřináší žádnou úsporu, při nižších dílčích základech daně může způsobit vyšší odvodové zatížení. V tomto případě však bylo dosaženo optimalizace daně ve výši daňového zvýhodnění.

I tento postup má svá omezení. Je třeba rozdělit takové procento příjmů a výdajů, které opravňuje spolupracující osobu daňové zvýhodnění čerpat. Příjmy tak musí být minimálně ve výši šestinásobku minimální mzdy. Výše získaných prostředků pak logicky závisí na počtu dětí. Rovněž může nastat situace, kdy nebude dosažena úspora shodná s hodnotou daňového zvýhodnění. Nižší hodnota úspory může být způsobena zdravotním pojistným v případě, že součet odvodů na tomto pojistném v případě uplatnění spolupráce bude vyšší, než je výše zdravotního pojistného bez uplatnění spolupráce. Tato situace nastala např. v Příkladu 4.2.

Od zdaňovacího období 2018 však toto omezení neplatí. Podnikatel si tak může uplatnit daňové zvýhodnění i tehdy, pokud uplatňuje výdaje procentem z příjmů. Rozdělení příjmů a výdajů tak již není relevantní pro tuto situaci.

Kapitola 5

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo charakterizovat institut spolupracující osoby, analyzovat možnosti jeho využití a identifikovat příčiny vzniku úspory, popř. vyššího odvodového zatížení. V druhé kapitole byla charakterizovaná daň z příjmů pro fyzické osoby se zaměřením na ty ustanovení zákona, které mají souvislost s rozdělením příjmů a výdajů. Třetí kapitola pak charakterizovala systémy zákonného pojištění. Možnosti využití institutu spolupracující osoby byly analyzovány v kapitole čtyři.

Pro analýzu institutu spolupracující osoby byl vytvořen modelový příklad podnikatele, který vykonává hlavní činnost a na kterého se vztahuje minimální vyměřovací základ pro zdravotní pojištění. Jednotlivé situace byly analyzovány v závislosti na typu spolupracující osoby a na výši daňového základu. Z těchto příkladů vyplynulo, kdy lze doporučit využít institut spolupracující osoby a kdy nikoliv.

Rozdělit příjmy a výdaje se dá doporučit spolupracujícím podnikatelům s hlavní činností za podmínky, že jeden z nich je ve ztrátě. Není podstatné, který z podnikatelů je ve ztrátě. Za takové situace lze dosáhnout významné optimalizace. Výše optimalizace bude závislá na výši daňového základu a ztráty zúčastněných osob. Čím vyšší dílčí základ daně ze samostatné činnosti (nebo vyšší daňová ztráta), tím vyšší úspora. Optimalizace nebude dosaženo tehdy, pokud bude jedna z osob ve ztrátě a druhá osoba bude platit minimální pojištění a její daň bude nulová vlivem slev na dani. Obdobná situace bude platit v případě, kdy oba podnikatele vykážou daňovou ztrátu. Neefektivní by bylo rozdělení ztráty na osobu, která nemá žádné zdanitelné příjmy nebo má příjmy pouze ze závislé činnosti.

Výhodná může být spolupráce s osobou, která je současně zaměstnaná. Při této spolupráci je výhodné takové rozdělení, při kterém nebude překročena rozhodná částka pro účast na důchodovém pojištění u spolupracující osoby. Po překročení rozhodné částky nedochází k změně celkové výše odvodů obou osob, využití spolupráce by nebylo efektivní. Ani toto pravidlo neplatí vždy. Současně je třeba sledovat vyměřovací základy rozdělujícího podnikatele. Nevhodné rozdělení by tak mohlo vést k vyššímu odvodovému zatížení.

Rozdělení příjmů a výdajů na osobu, která čerpá rodičovský příspěvek a není manželkou může také vést k daňové optimalizaci. V tomto případě vede spolupráce k optimalizaci daně z příjmů, kdy dojde k čerpání nevyužitých slev spolupracující osoby. Podobné doporučení

se dá uplatnit u spolupráce s osobou, která nemá zdanitelné příjmy a zároveň je osobou s výkonem vedlejší činnosti, jako je např. osoba ve starobním nebo invalidním důchodu.

Specifická situace nastává při spolupráci se studentem (nezaopatřeným dítětem). Před rozdělením příjmů a výdajů je třeba mít na paměti, že případným rozdělením dojde k ztrátě nároku na daňové zvýhodnění. Před rozhodnutím o rozdělení je třeba sledovat výši příjmů tohoto studenta. Příčinou vzniku optimalizace daně mohou být slevy na dani spolupracující osoby. Pro rok 2017 platí, že pokud jsou příjmy studenta vyšší než cca 103 tis Kč, nedojde rozdělením příjmů a výdajů k optimalizaci daně. Efekt ztraceného nároku na daňové zvýhodnění je v tomto případě vyšší než vliv slev na dani spolupracujícího studenta. Pokud jsou příjmy nižší (a současně neplynou ze samostatné činnosti) a zároveň je rozděleno více než cca 89 400 Kč (hodnota ztraceného nároku na daňové zvýhodnění vydělená sazbou daně v desetinném vyjádření), může dojít k optimalizaci odvodů.

Jinou variantou řešení rodinného podnikání s vlastním dítětem může být uzavření pracovního poměru. Při uzavření pracovní smlouvy nedochází k ztrátě nároku na daňové zvýhodnění a současně získává student roky potřebného pojištění pro budoucí nárok na dávky z důchodového pojištění.

Nevýhodné může být naopak rozdělení na manželku s nárokem na rodičovský příspěvek. Ačkoliv dojde k vyčerpání slevy na poplatníka manželky, současně dojde ke ztrátě nároku na slevu na manžela. Uplatnění spolupráce by tak nemělo vliv na výši odvodů. K úspoře by však mohlo dojít tehdy, pokud by manželka měla nárok na další slevy, které by mohla čerpat.

Spolupráce dvou podnikatelů s hlavní činností, kteří platí daň a vyšší než minimální pojistné, není výhodná. Naopak by důsledkem mohlo být celkové zvýšení odvodů obou osob.

Institut spolupracující osoby také nemá smysl tehdy, pokud je dílčí základ daně relativně nízký. Dostatečně nízkým dílčím základem daně je takový, při kterém je placeno minimální pojistné. V takovém případě není možné toto pojistné optimalizovat. Při takto nízkém základu daně není podstatné, kdo je spolupracující osobou.

Problematickým odvodem z hlediska optimalizace je zdravotní pojistné. Je velmi obtížné dosáhnout jeho optimalizace. V rámci příkladů této práce bylo dosaženo optimalizace tohoto odvodu pouze u dvou podnikatelů, kteří vykonávají hlavní činnost a současně byl jeden z nich ve ztrátě a druhý dosáhl vyššího než minimálního vyměřovacího základu pro zdravotní pojistné. Optimalizace zdravotního pojistného by bylo dosaženo také tehdy, pokud by spolupracující podnikatel byl povinen odvádět zdravotní pojistné z minimálního vyměřovacího základu a rozdělující podnikatel by toto pojistné odváděl ze skutečného vyměřovacího základu.

Při spolupráci s osobou, která je považována za vedlejší a neplatí pro ni minimální vyměřovací základ není dosaženo optimalizace zdravotního pojistného. Pro takovou spolupracující osobou není stanoveno žádné osvobození od pojistného. Pokud by důsledkem rozdělení došlo k poklesu vyměřovacího základu pod minimální vyměřovací základ u rozdělující osoby, došlo by ke zvýšení celkového zdravotního pojistného zúčastněných osob.

Příčinou optimalizace jsou tak zpravidla slevy na dani spolupracující osoby, které by bez spolupráce nemohly být čerpány a rozhodná částka pro vedlejší činnost u sociálního pojistného. Cenou za optimalizaci sociálního pojistného je budoucí nižší vyměřovací základ pro výpočet důchodů a z toho vyplývající nižší důchody či možné budoucí problémy s roky potřebného pojištění potřebných pro přiznání dávek důchodového pojištění. Je tak na zvážení každého podnikatele, jestli jsou jeho priority zaměřeny na současnost nebo budoucnost.

Institut spolupracující osoby má také další způsoby možného využití. Lze ho využít jako nástroj pro snížení solidárního zvýšení daně. Významným důvodem pro jeho využití může být získání potřebných let pro budoucí nárok na dávky z důchodového systému u osoby, která není účastna důchodového pojištění. Motivací pro jeho uplatnění také může být existence nezdanitelných částí základu daně u spolupracující osoby, které by bez spolupráce nemohly být uplatněny. Do roku 2017 bylo možné využít rozdělení daňového základu pro získání nároku na daňové zvýhodnění prostřednictvím spolupracující osoby při uplatnění výdajů procentem z příjmů.

Nevýhodou spolupráce je registrační (oznamovací) povinnost spolupracující osoby. Případné využití institutu spolupráce je tak třeba oznámit před jeho uplatněním. Jiné optimalizační nástroje, jako je např. uplatnění výdajů procentem z příjmů, takové omezení nemají.

Institut spolupracující osoby je tak komplexním nástrojem zákona o daních z příjmů. Při jeho možném využití je třeba sledovat všechny důležité souvislosti. Jeho využití se nedá doporučit ve všech případech, i přesto může být významným nástrojem pro optimalizaci daně z příjmů i pojistného.

Seznam použité literatury

Monografie

- [1] BĚHOUNEK, Pavel. *Daňové zákony: v úplném znění k 1. 7. 2017 s přehledy a komentáři změn*. Olomouc: ANAG, 2017. 375 s. ISBN 978-80-7554-088-1.
- [2] ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady 2016*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 160 s. ISBN 978-80-7263-999-1.
- [3] DUŠEK, Jiří a Jaroslav SEDLÁČEK. *Daňová evidence podnikatelů 2017*. 14. vyd. Praha: Grada Publishing, 2017. 144 s. ISBN 978-80-271-0424-6.
- [4] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2016*. 13. vyd. Praha: 1. VOX, 2016. 396 s. ISBN 978-80-87480-44-1.
- [5] VANČUROVÁ, Alena. *Zdanění osobních příjmů*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 452 s. ISBN 978-80-7478-388-3.
- [6] ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k 1. 1. 2016*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 152 s. ISBN 978-80-7263-998-4.
- [7] ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Sociální a zdravotní pojištění v roce 2017*. Praha: Svaz účetních České republiky, 2017. Metodické aktuality Svazu účetních. 64 s. ISBN 978-80-87367-74-2.

Legislativa

- [8] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
- [9] Zákon č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní
- [10] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
- [11] Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- [12] Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
- [13] Zákon č. 254/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

- [14] Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- [15] Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- [16] Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- [17] Zákon č. 500/2012 Sb., o změně daňových, pojistných a dalších zákonů v souvislosti se snižováním schodků veřejných rozpočtů
- [18] Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- [19] Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- [20] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [21] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- [22] Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- [23] Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů
- [24] Zákon č. 113/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o evidenci tržeb

Internetové zdroje

- [25] FINANČNÍ SPRÁVA. *Pokyn GFŘ D-22 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 2015. Dostupný z: http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-zakony/Pokyn_GFR_D-22.pdf
- [26] FINANČNÍ SPRÁVA. *Přiznání k dani z příjmů za rok zdaňovací období roku 2017* [online]. Dostupný z: <http://www.financnisprava.cz/cs/danove-tiskopisy/databaze-aktualnich-danovych-tiskopisu>
- [27] POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti daní, sněmovní tisk 873/0* [online]. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=873&ct1=0>
- [28] POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o daních z příjmů, sněmovní tisk 1056/0* [online]. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=1056&ct1=0>
- [29] POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Důvodová zpráva k návrhu zákona o změně daňových, pojistných a dalších zákonů, sněmovní tisk 801/0* [online]. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=801&ct1=0>

- [30] VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA. *OSVČ - průměrná mzda* [online].
Dostupný z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/osvc/osvc-prumerna-mzda>

Seznam zkratk

DPH	– daň z přidané hodnoty
DŘ	– daňový řád
DZD	– dílčí základ daně
N	– množina přirozených čísel
NOZ	– nový občanský zákoník
OSVČ	– osoba samostatně výdělečně činná
PPM	– peněžitá pomoc v mateřství
SP	– sociální pojištění
VZ	– vyměřovací základ
Z	– množina celých čísel
ZD	– základ daně
ZDP	– zákon o daních z příjmů
ZNP	– zákon o nemocenském pojištění
ZoPSZ	– zákon o pojistném na sociální zabezpečení
ZoVZP	– zákon o veřejném zdravotním pojištění
ZP	– zdravotní pojištění

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. (autorský zákon), zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35, odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12, odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. května 2018

.....

Lukáš Nitka

Seznam příloh

A	Algoritmy pro analýzu institutu spolupracující osoby	i
---	--	---

